

Ag

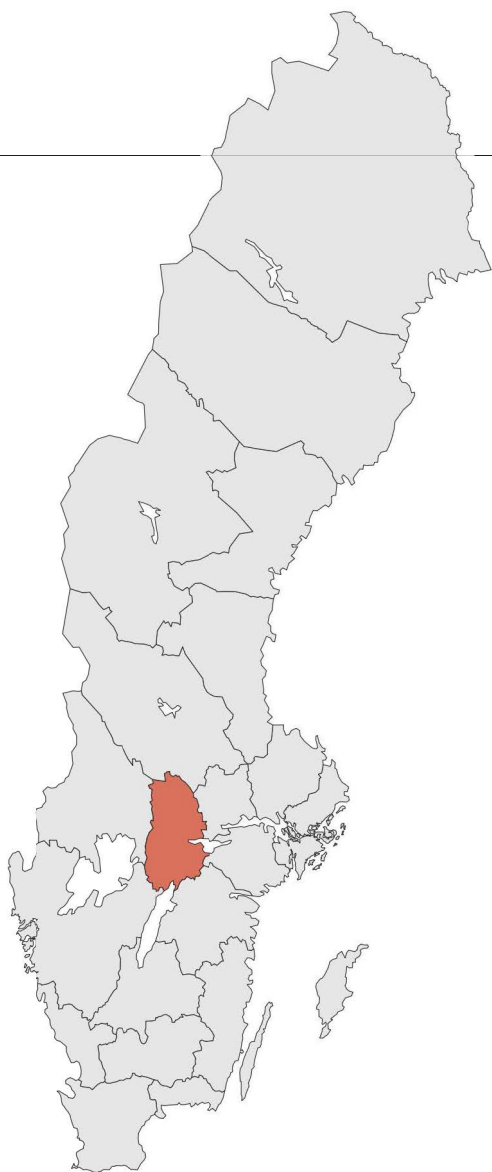
Utredning i Tycke

L2025:1318-1343, L2025:1346-1347
Tycke 3:7, Tycke 4:7, Tycke 6:7, Tycke 6:8 och Tycke 6:9
Snavlunda socken
Askersund kommun
Örebro län
Närke
Nina Balknäs

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB
Radiatorvägen 11, 702 27 Örebro
Telefon 019-609 04 10
www.arkeologgruppen.se
arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

*Översiktskarta över Sverige med
Örebro län markerat i rött.*

© 2025 Arkeologgruppen AB
Arkeologgruppen rapport 2025:14
Lst dnr 431-5721-2024

Författare	Nina Balknäs
Kvalitetsgranskning	Annica Ramström
Grafisk form	Nina Balknäs
Omslagsfoto	Del av det sydvästra utredningsområdet. Foto från västnordväst.
Foto	Arkeologgruppen AB om inte annat anges i figurtexten.

Upphovsrätt, om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.
Villkor finns tillgängliga på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

Fastighetskartan: © Lantmäteriet Dnr: R50223371_200001

Terrängkartan, samt GSD-Översiktskartan: Lantmäteriet (CC0)

Utredning i Tycke

L2025:1318-1343, L2025:1346-1347

Tycke 3:7, Tycke 4:7, Tycke 6:7, Tycke 6:8 och Tycke 6:9

Snavlunda socken

Askersund kommun

Örebro län

Närke

Nina Balknäs

Lst dnr 431-5721-2024

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sammanfattning	5	Västra delen	48
Uppdraget	7	Objekt 28. Lägenhetsbebyggelse, Kalmar jordetorp	48
Inledning	7	Objekt 29. Boplatsläge, stenålder till historisk tid ...	48
Syfte och målgrupper.....	7	Objekt 30. Husgrund, historisk tid	49
Metod och genomförande.....	8	Objekt 31. Boplatsläge	50
Arkiv- och litteraturstudier samt kartanalyser	8	Objekt 32. Lägenhetsbebyggelse	
Fältinventering	8	Bengtstorp L1980:9975	50
Utredningsområdet	9	Objekt 33. Boplatsläge, stenålder	52
Dagens natur- och kulturmiljö	9	Objekt 34. Boplatsläge, stenålder	53
Den äldre kulturmiljön, kart- och arkivstudier	16	Objekt 35. Boplatsläge, stenålder	53
Resultat.....	20	Objekt 36. Boplatsläge, stenålder	54
Östra delen.....	20	Objekt 37. Blästplats L1980:4349.....	55
Objekt 1. Stenvalvsbro	20	Objekt 38. Boplatsläge, järnålder.....	56
Objekt 2. Dike/ränna	21	Objekt 39. Röjningsröse.....	58
Objekt 3. Boplatsläge, stenålder.....	22	Objekt 40. Röjningsröse.....	58
Objekt 4. Möjlig Stensättning.....	23	Objekt 41. Boplatsläge, stenålder.....	59
Objekt 5. Boplatsläge, stenålder.....	24	Objekt 42. Boplatsläge, stenålder	60
Objekt 6. Hägnad, stenmur	25	Objekt 43. Boplatsläge, stenålder till historisk tid ...	61
Objekt 7. Röjningsröse	26	Objekt 44. Hägnad, stenmur	62
Objekt 8. Röjningsröse	27	Objekt 45. Gränsmärke.....	63
Objekt 9. Röjningsröse	27	Objekt 46. Hägnad, stenmur	64
Objekt 10. Stensättning L1980:3630	29	Objekt 47. Boplatsläge, stenålder.....	65
Objekt 11. Hög L1980:4258.....	30	Objekt 48. Röjningsröse.....	65
Objekt 12. Boplatsläge – stenålder till historisk tid ..	31	Objekt 49. Lägenhetsbebyggelse,	
Objekt 13. Röjningsröse.....	31	Kronoberg L1980:9993	66
Objekt 14. Lägenhetsbebyggelse, Baggön.....	32	Objekt 50. Röjningsröse.....	67
Objekt 15. Grav markerad av sten/Block	35	Objekt 51. Röjningsröse	68
Objekt 16. Grav markerad av sten/Block	36	Objekt 52. Kolningsanläggning, resmila	69
Objekt 17. Stensättning.....	37	Objekt 53. Kolningsanläggning, resmila	69
Objekt 18. Fossil åker.....	37	Objekt 54. Kolningsanläggning, resmila	69
Objekt 19. Gränsmärke.....	39	Objekt 55. Kolningsanläggning, resmila	70
Objekt 20. Röjningsröse.....	40	Utvärdering av resultaten	
Objekt 21. Hägnad, stenmur.....	40	i förhållande till undersökningsplanen ...	71
Objekt 22. Röjningsröse.....	41	Tekniska och	
Objekt 23. Röjningsröse.....	42	administrativa uppgifter.....	72
Objekt 24. Lägenhetsbebyggelse,		Referenser	73
Bågmans jordetorp	43	Förteckning över figurer	74
Objekt 25. Boplatsläge, stenålder till historisk tid ...	43	Förteckning över tabeller	76
Objekt 26. Hägnad, stenmur	45		
Objekt 27. Hägnad, stenmur	46		

SAMMANFATTNING

Sammanlagt har 55 objekt dokumenterats. Av dem utgör nio fornlämning. Fyra av fornlämningarna är registrerade sedan tidigare; en av dem har fått ändrad status till fornlämning. Övrig kulturhistorisk lämning finns 15 av – flertalet utgör röjningsrösen. Sex objekt har bedömts som möjlig fornlämning. Det rör sig om en möjlig stensättning, en lägenhetsbebyggelse och fyra kolningsanläggningar.

Hela 15 boplatslägen har identifierats. Flertalet utgör små, potentiella mesolitiska lokaler. Fem av boplatslägena är ytstora och belägna på isälvs sediment. För de två största har en klassificering gjorts där de bästa lägena är röda i bifogade planer, medan de något sämre ytorna som ändå inte gått att utesluta är gröna.

Övriga objekt består av en blästbrukslämning (undersökt och borttagen), en bro, ett dike/ränna, ett gravfält/fossil åker, en husgrund, historisk tid, en hög, en möjlig stensättning, två stensättningar, två gravar markerade av sten/block, två gränsmärken, fyra kolningsanläggningar, fem lägenhetsbebyggelser, sex hägnader och tolv röjningsrösen.

Figur 1 (föregående sida). Översiktskarta med aktuellt område inom grå cirkel. Skala 1:50 000 med instick i skala 1: 2 000 000.

Tabell 1. Objekttabell.

Obj nr	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning	L-nr
Östra delområdet			
1	Bro	Övrig kulturhistorisk lämning	L2024:1318
2	Dike/Ränna	Övrig kulturhistorisk lämning	L2024:1319
3	Boplatsläge	Eventuell fornlämning	
4	Möjlig stensättning	Möjlig fornlämning	L2024:1320
5	Boplatsläge	Eventuell fornlämning	
6	Hägnad	Ingen registrering	
7	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	L2024:1321
8	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	L2024:1322
9	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	L2024:1323
10	Stensättning	Fornlämning	L1980:3630
11	Hög	Fornlämning (ändrad status)	L1980:4258
12	Boplatsläge	Eventuell fornlämning	
13	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	L2024:1324
14	Lägenhetsbebyggelse	Möjlig fornlämning	L2024:1325
15	Grav markerad av sten/block	Fornlämning	L2024:1326
16	Grav markerad av sten/block	Fornlämning	L2024:1346
17	Stensättning	Fornlämning	L2024:1347
18	Fossil åker	Fornlämning	L2024:1327
19	Gränsmärke	Ingen registrering	
20	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	L2024:1328
21	Hägnad	Ingen registrering	
22	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	L2024:1329
23	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	L2024:1330

Obj nr	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning	L-nr
24	Lägenhetsbebyggelse	Uppgift om	L2024:1331
25	Boplatsläge	Eventuell fornlämning	
26	Hägnad	Ingen registrering	
27	Hägnad	Ingen registrering	
Västra delområdet			
28	Lägenhetsbebyggelse	Uppgift om	L2024:1332
29	Boplatsläge	Eventuell fornlämning	
30	Husgrund, historisk tid	Övrig kulturhistorisk lämning	L2024:1333
31	Boplatsläge	Eventuell fornlämning	
32	Lägenhetsbebyggelse	Fornlämning	L1980:9975
33	Boplatsläge	Eventuell fornlämning	
34	Boplatsläge	Eventuell fornlämning	
35	Boplatsläge	Eventuell fornlämning	
36	Boplatsläge	Eventuell fornlämning	
37	Blästbrukslämning	Ingen antikvarisk bedömning	L1980:4349
38	Boplatsläge	Eventuell fornlämning	
39	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	L2024:1334
40	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	L2024:1335
41	Boplatsläge	Eventuell fornlämning	
42	Boplatsläge	Eventuell fornlämning	
43	Boplatsläge	Eventuell fornlämning	
44	Hägnad	Ingen registrering	
45	Gränsmärke	Fornlämning	L2024:1336
46	Hägnad	Ingen registrering	
47	Boplatsläge	Eventuell fornlämning	
48	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	L2024:1337
49	Lägenhetsbebyggelse	Fornlämning	L1980:9993
50	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	L2024:1338
51	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	L2024:1339
52	Kolningsanläggning	Möjlig fornlämning	L2024:1340
53	Kolningsanläggning	Möjlig fornlämning	L2024:1341
54	Kolningsanläggning	Möjlig fornlämning	L2024:1342
55	Kolningsanläggning	Möjlig fornlämning	L2025:1343

Tabell 2. Lämningstypstabell.

Typ	Antal
Blästbrukslämning	1
Bro	1
Dike/Ränna	1
Gravfält/Fossil åker	1
Husgrund, historisk tid	1
Hög	1
Möjlig stensättning	1
Stensättning	2

Typ	Antal
Grav markerad av sten/block	2
Gränsmärke	2
Kolningsanläggning	4
Lägenhetsbebyggelse	5
Hägnad	6
Röjningsröse	12
Boplatsläge	15

UPPDRAGET

Inledning

Arkeologgruppen har under slutet av november 2024 genomfört en arkeologisk utredning inom fastigheterna Tycke 3:7, Tycke 4:7, Tycke 6:7, Tycke 6:8 och Tycke 6:9 i Askersund socken. Uppdragsgivare var Länsstyrelsen i Örebro län. Beslut fattades den 4 oktober 2024 (dnr 431-5721-2024). Utredningen omfattade något över 16 hektar fördelat på två områden på ömse sidor av väg 517. Områdena var någorlunda jämnstora och mätte cirka 1,6x1,0 kilometer i nord-nordväst-sydsydöstlig riktning.

Syfte och målgrupper

Syftet med den arkeologiska utredningen var att ta reda på om okända fornlämningar berörs av det planerade arbetsföretaget. Utredningen skulle även preliminärt avgränsa nyupptäckta fornlämningar inom utredningsområdet liksom identifiera, motivera och antikvariskt bedöma kända och nyupptäckta fornlämningar samt övriga kulturhistoriska lämningar.

Utredningens målgrupper är främst Länsstyrelsen och exploatören. Resultaten kan även komma att användas av undersökare när en undersökningsplan för en arkeologisk förundersökning eller undersökning ska upprättas.

Undersökningsplanens ambitionsnivå har anpassats så att resultatet kan användas som ett fullgott underlag inför Länsstyrelsens tillståndsprövning, företagarens vidare planering av arbetsföretaget samt eventuella kommande arkeologiska åtgärder.

Metod och genomförande

Utredningen består i två delar: dels skrivbordsarbete i form av arkiv- och litteraturstudier samt kartanalyser, dels fältinventering.

ARKIV- OCH LITTERATURSTUDIER SAMT KARTANALYSER

Arbetet omfattar en genomgång av digitala arkiv:

- Fornlämningsbild och tidigare utförd arkeologi i området har granskats i Kulturmiljöregistret (KMR) vid Riksantikvarieämbetet.
- En genomgång av Historiska museets fynddatabas har gjorts i syfte att identifiera eventuella lösfynd eller äldre inlösta fynd från närområdet.
- Det historiska kartmaterialet analyserades i Lantmäteriets historiska kartarkiv. Det innefattar Rikets allmänna kartverk, Lantmäteristyrelsens kartarkiv och Lantmäterimyndighetens kartarkiv. Ingen storskalig karta fanns på Riksarkivet.
- Jordartskartor, strandlinjer och markfukt har studerats i Sverige Geologiska undersökningars (SGU) databas för att bättre förstå och lokalisera eventuella boplatslägen eller aktivitetsytor.
- Ortnamnsregistret har använts för att finna äldre, skriftliga belägg för Nygården, Tycke och Edsla.
- Snavlunda hembygdsförening har kontaktats angående en lägenhetsbebyggelse, objekt 14.

FÄLTINVENTERING

Arbetet har omfattat lokalisering och beskrivning av fornlämningar och andra kulturhistoriska lämningar samt möjliga lägen för fornlämningar vilka inte är synliga ovan markytan (exempelvis förhistoriska boplatser). Fältinventeringen har anpassats efter områdets topografi och markslag samt bedömda fornlämningspotential. Det innebär att områden som bedömts ha låg fornlämningspotential fått lägre täckningsgrad. Det gäller exempelvis sankå områden. Vissa områden var kraftigt slybemängda. Därav har även de områdena en lägre täckningsgrad.

Påträffade lämningar har beskrivits i objektsform, där i vissa fall flera anläggningar ingår i en gemensam lämningstyp. För att underlätta planering inför eventuella, framtida arkeologiska insatser har en beskrivning av terrängförhållandena gjorts för varje objekt. Objekten har mätts in med handhållen RTK-GPS. I vissa fall har områden redigerats i efterhand, särskilt större ytor.

Utredningsområdet

DAGENS NATUR- OCH KULTURMILJÖ

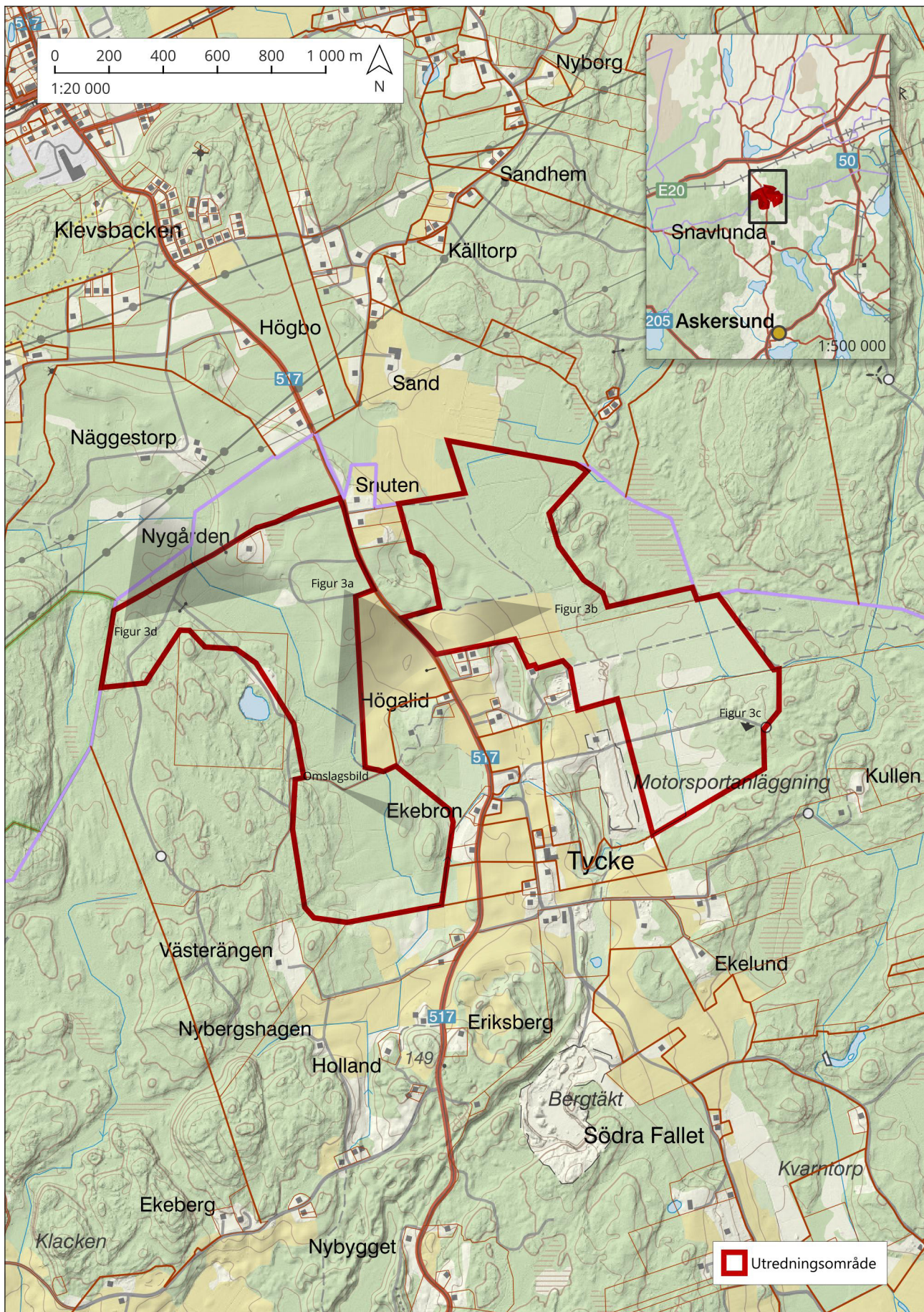
Utredningsområdet är uppdelat i en östra och en västra del. Däremellan löper väg 517 i nord-sydlig riktning. På ömse sidor finns odlingsmark och spridd gårdsbebyggelse. Vägen följer här en nordnordväst-sydsydöstlig korridor av isälvsediment. Krönet av isälvsavlagringarna finns öster om vägen (se figur 2, 4). Avlagringarna – främst sand – har varit eftertraktade och flera täkter finns i trakten.

Den historiska strandlinjen lämnade området mellan 8500 och 8000 f.Kr. I figur 5 ses vattnets utbredning mellan 9000 och 8500 f.Kr. Före dess fanns endast vatten och is, därefter har strandlinjen dragit sig undan varefter landskapet behållit samma form fram till idag.

Det västra delområdet består huvudsakligen av böljande former med isälvsediment (se figur 3a), men utmed den västra gränsen i sydöst finns berg, delvis i dagen och delvis täckt av ett tunt lager morän (se figur 3d). Också i det östra delområdet finns isälvsavlagringar. Större delen av delområdet är emellertid låglänt med ett översta markskikt av torv (se figur 3b). I sydöst och utmed gränsen i nordöst finns berg och morän.

Höjden över havet varierar från 120 till 150 meter över havet. I både de bergiga och låglänta områdena bedrivs skogsbruk. De låglänta områdena korsas av flertalet diken. Generellt finns stora skador på marken från skogsmaskiner, främst i höglänt mark. Vissa områden i sydöst och sydväst var mycket svårforcerade på grund av tät växtlighet (se figur 3c).

Figur 2. Karta över utredningsområdet med blickfången från fotoserien i figur 3 och omslagsbilden utsatta. Skala 1:20 000.

A

B

C

Figur 3. Exempel på olika naturtyper och topologiska förhållanden i undersökningsområdet.

Figur 3a) Odlingslandskapet norr om Tycke norrgård. Foto från norr.

Figur 3b) Från skogsbrynet i en låglänt del syns krönet av isälvsavlagringarna. Foto från öster.

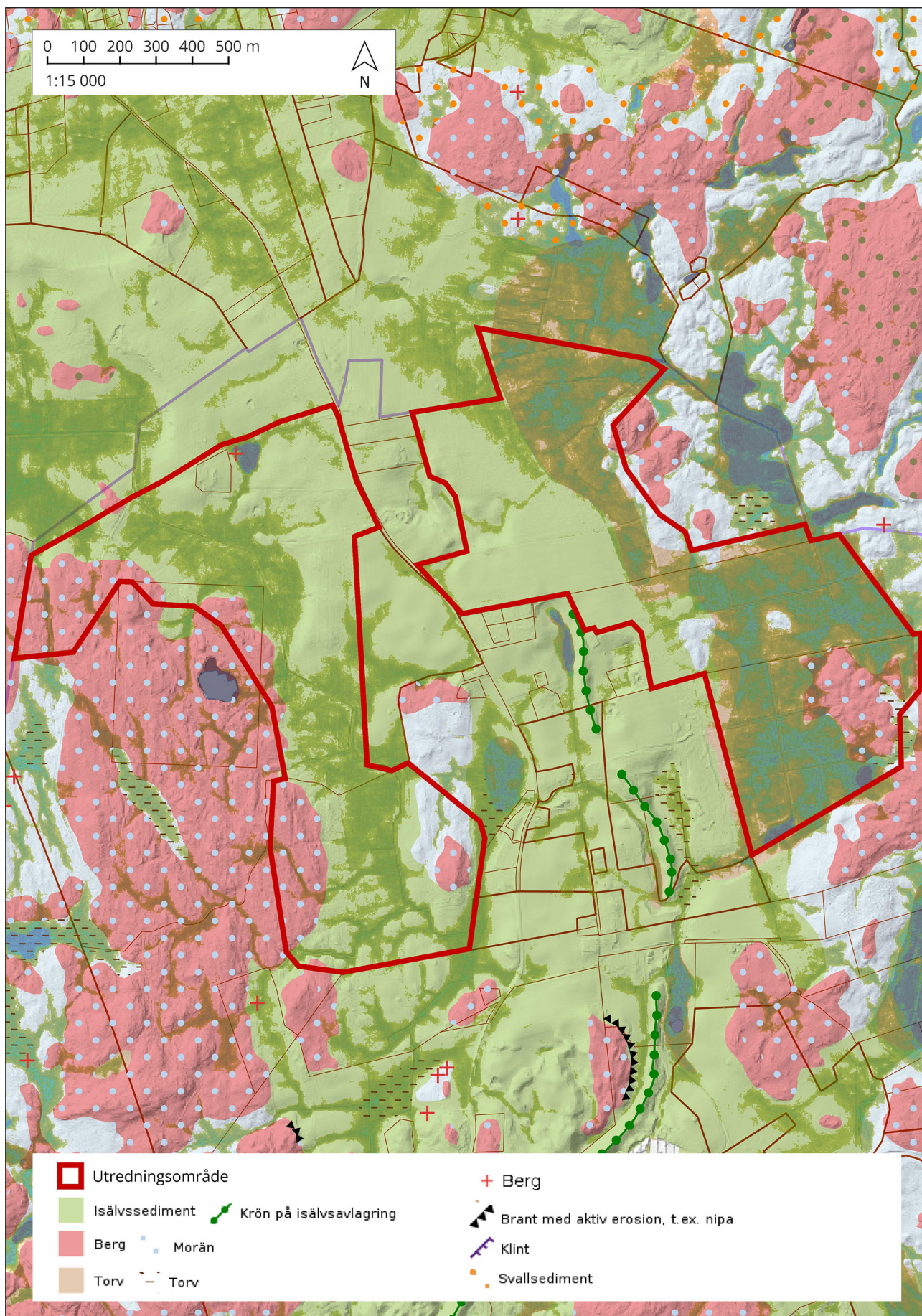
Figur 3c) Exempel på tät sly där vi trots att vi följde en djurstig fick kämpa oss fram genom slyn. Möjligheten att söka lämningar var i det närmsta obefintlig. Foto från norr.

Figur 3d) Vidvinkelfoto från väster med det bergiga området i nordväst i förgrunden.

D

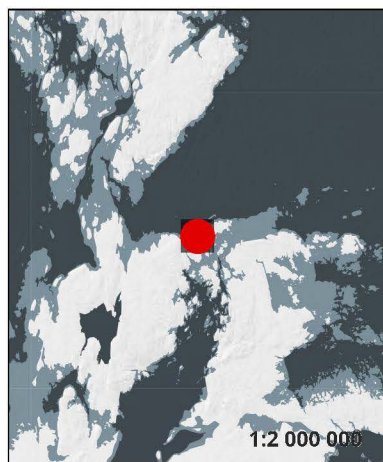
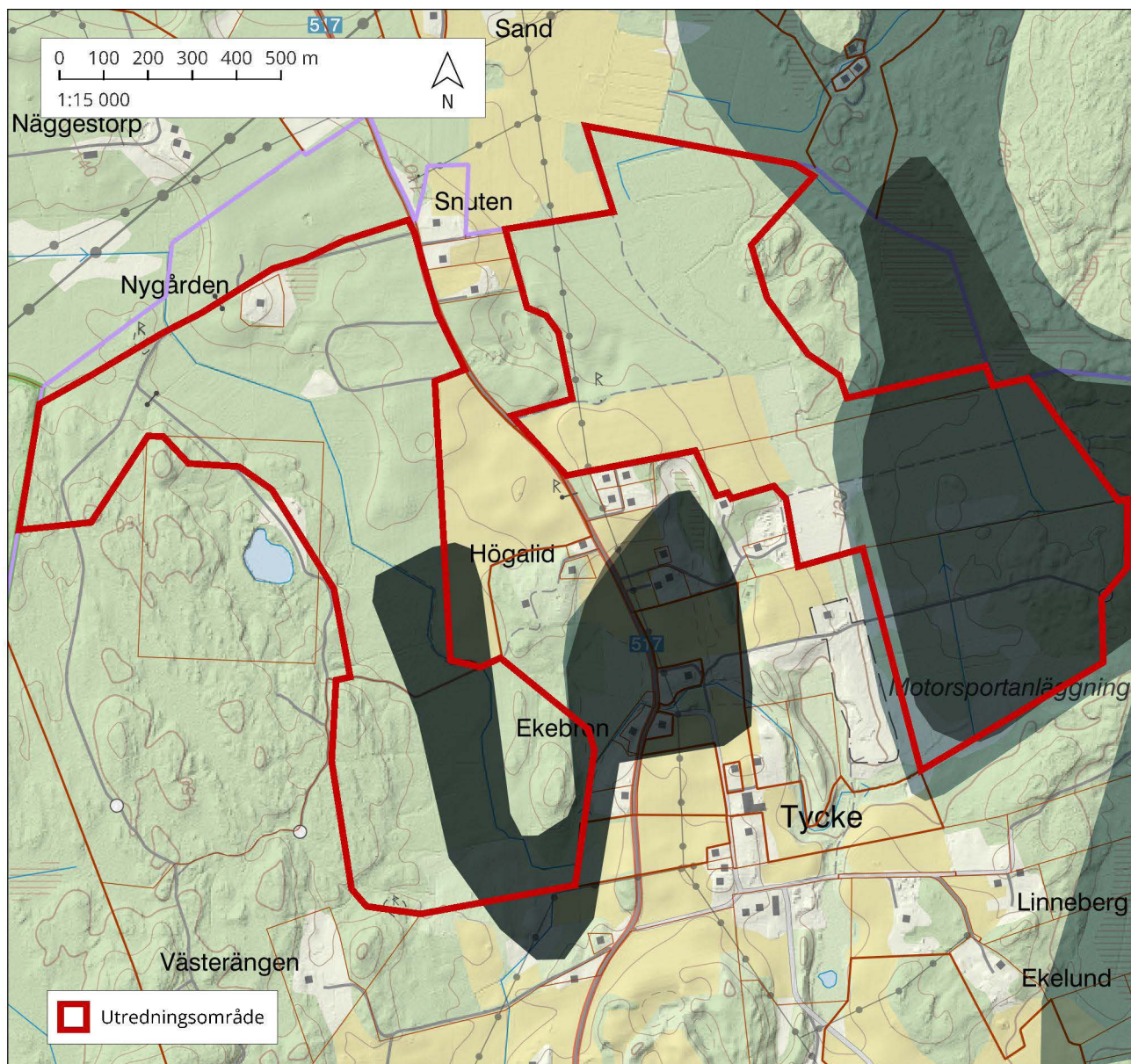

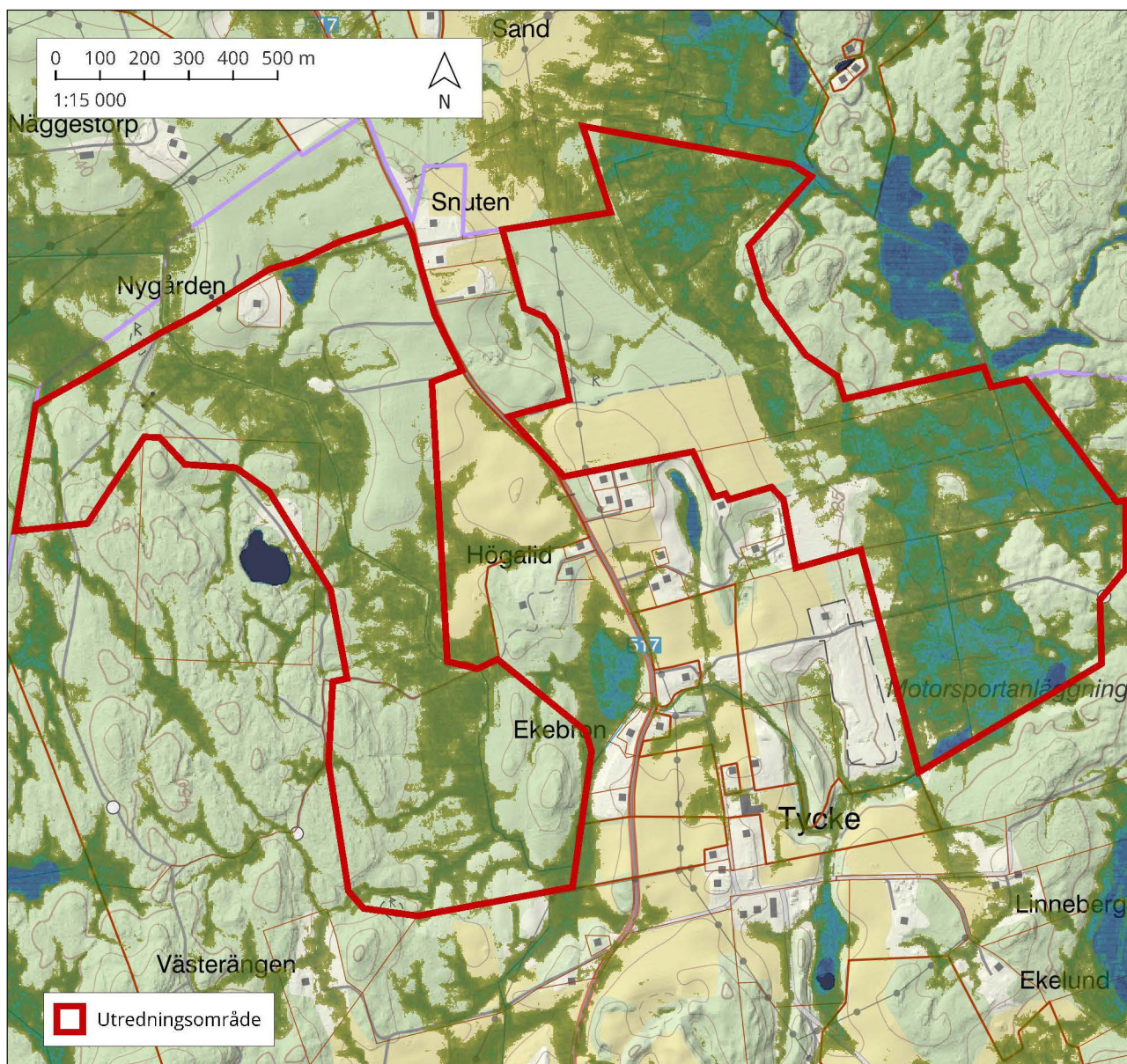
Figur 4. Jordartskarta från SGU med terrängskuggning. De mörkare partierna utgör områden med markfukt (SGU). Skala 1:15 000.

Figur 5a) Strandlinjekarta för 11000 (mörk gråblå) och 10500 (gråblå) cal BP. (SGU). Före dess fanns endast vatten och is, därefter har strandlinjen dragit sig undan varefter landskapet behållit samma form fram till idag. Skala 1:15 000 med instick i skala 1:200 000, 1: 2 000 000 och 1:10 000 000.

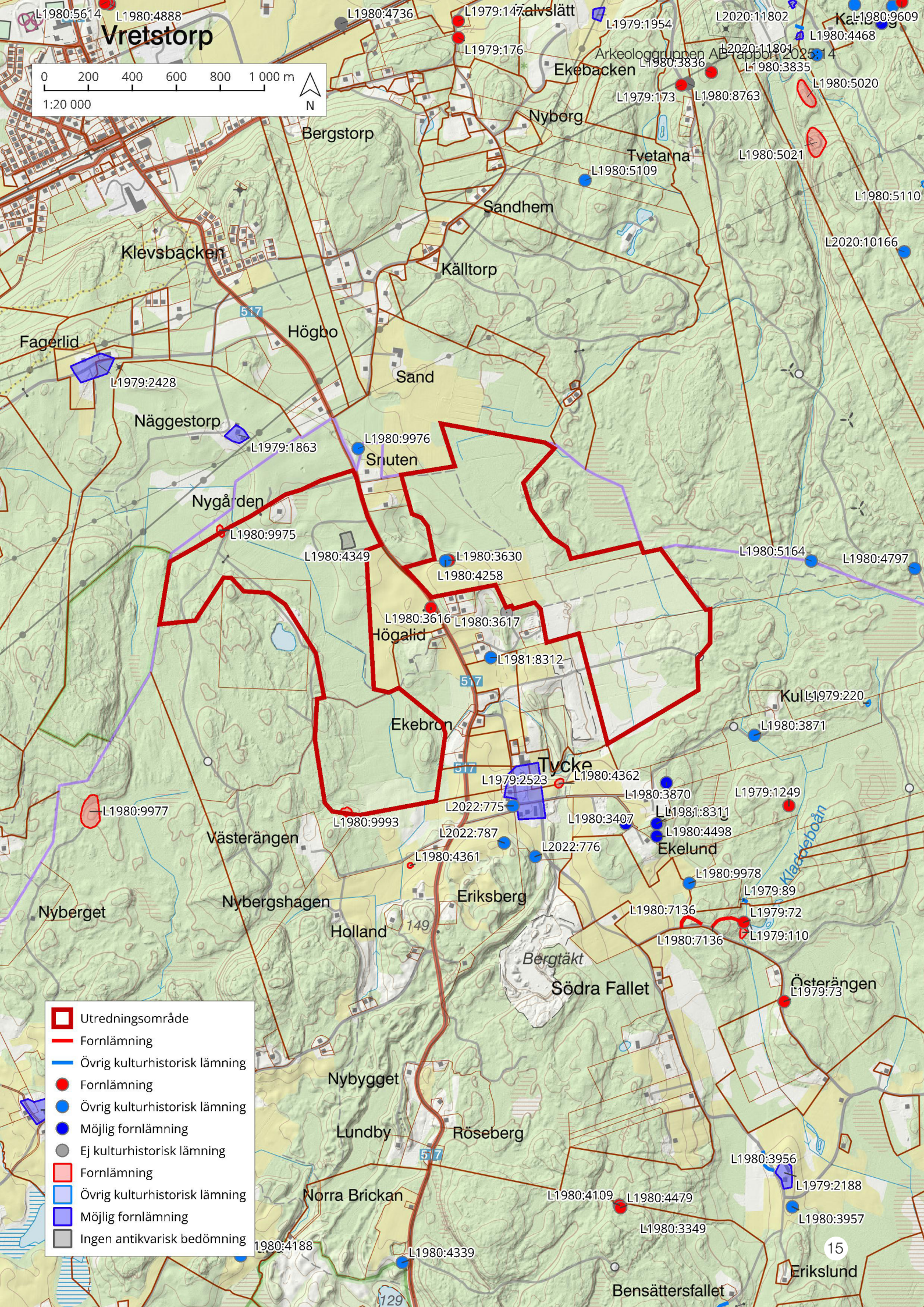

Figur 5b) Karta över dagens markfukt (SLU). Kartan kan bland annat användas för att få en storskaligare forn strandlinje i de områden där SGU:s strandlinje och SLU:s markfukt överlappar varandra. Skala 1:15 000.

Figur 6 (nästa sida). Karta med lämningar registrerade i Kulturmiljöregistret. Skala 1:15 000.

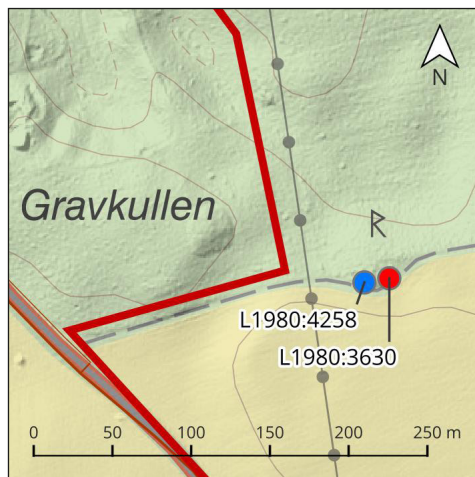
Den äldre kulturmiljön, kart- och arkivstudier

Fornlämningsbilden i området är förhållandevis mager vilket till del beror på en låg inventeringsgrad. Två blästbrukslämningar har anmälts av David Damell efter Riksantikvarieämbetets inventering år 1980: L1980:4361 och L1980:4362, båda belägna söder om utredningsområdena. Tillika har ytterligare en blästplats (L1980:4349, objekt 35) som påträffats i samband med täktverksamhet undersökts. I övrigt består lejonparten av lägenhetsbebyggelser och by-/gårdstomter. Sydöst om utredningsområdena finns två fyndplatser för stenyxor, varav en enkel skafthålsyxa (L1980:5164, L1980:3871). Söderut finns också en kolningsanläggning (L1980:9978) och en kvarn (L1979:110). Mellan de två delområdena finns, uppräknat från söder till norr, Tycke bytomt (L1979:2523) och alldeles väster därom en fyndplats för en slagghöck som troligen är lågteknisk (L2022:775), blästplats L1980:4362, väghållningssten L1981:8312, milstolpe L1980:3616 och en fornlämningsliknande bildning (ej kulturhistorisk lämning, L1980:3617).

Inom det västra delområdet finns tre registrerade lämningar. Två utgörs av fornlämningar i form av lägenhetsbebyggelser (Bengtstorp L1980:9975, objekt 31 och Kronotorp L1980:9993, objekt 48). Den tredje lämningen är en undersökt blästplats (L1980:4349, objekt 35) med 23 härdar, två ugnar, nio stolphål, tio gropar, tio "sotfärgningar" och en kolkoncentration. Platsen har daterats till äldre järnålder (Drotz 1996).

Inom det östra delområdet finns två registrerade lämningar. Det rör sig om två intilliggande gravar: stensättning L1980:3630 och den högljande lämningen L1980:4258. I inventeringstexten till de två lämningarna nämns en kulle cirka 90 meter åt västnordväst som kallas "gravkullen". Vid inventeringstillfället kunde inga fornlämningar observeras där. Namnet Gravkullen kan tidigast beläggas i kartmaterialet i den ekonomiska kartan från år 1957 (RAK J133-9E8j57). Enligt ovan refererade Göran Zetterberg 1934 finns här "en av Syd-närkes största forngravar. Delvis förstörd genom att man tagit sten till makadam från gravhögen." Då platsen låg alldeles intill utredningsområdet gjordes ett besök på platsen. Den var beväxt med tät undervegetation i form av ormbunkar varför det var svårt att få en klar bild av området, men vår preliminära bedömning är att det rör sig om en människoskapad formation från förhistorisk tid med flera täta mattor av sten inom en yttre stenhägnad, sannolikt av rituellt karaktär (se figur 7).

En sökning i Historiska museets samlingar visade att det finns fyra poster med lösfynd från Snavlunda socken. Av dem är en post från Nygårdens: "En synnerligen väl arbetad flintdolk 28,65 cm lång - Funnen i en dymosse omkring 1 m djupt." (SHMm, ref nr 99143_U). Övriga lösfynd består av en skafthålsyxa funnen i Tjälvesta samt fynd utan närmre fyndomständigheter från sten- och järnålder som ingår i samlingar.

- Fornlämning
- Övrig kulturhistorisk lämning
- Utredningsområde

Figur 7 (till vänster). Gravkullen syns i terrängskuggningen som en svagt rektangulär formation. Skala 1:5 000.

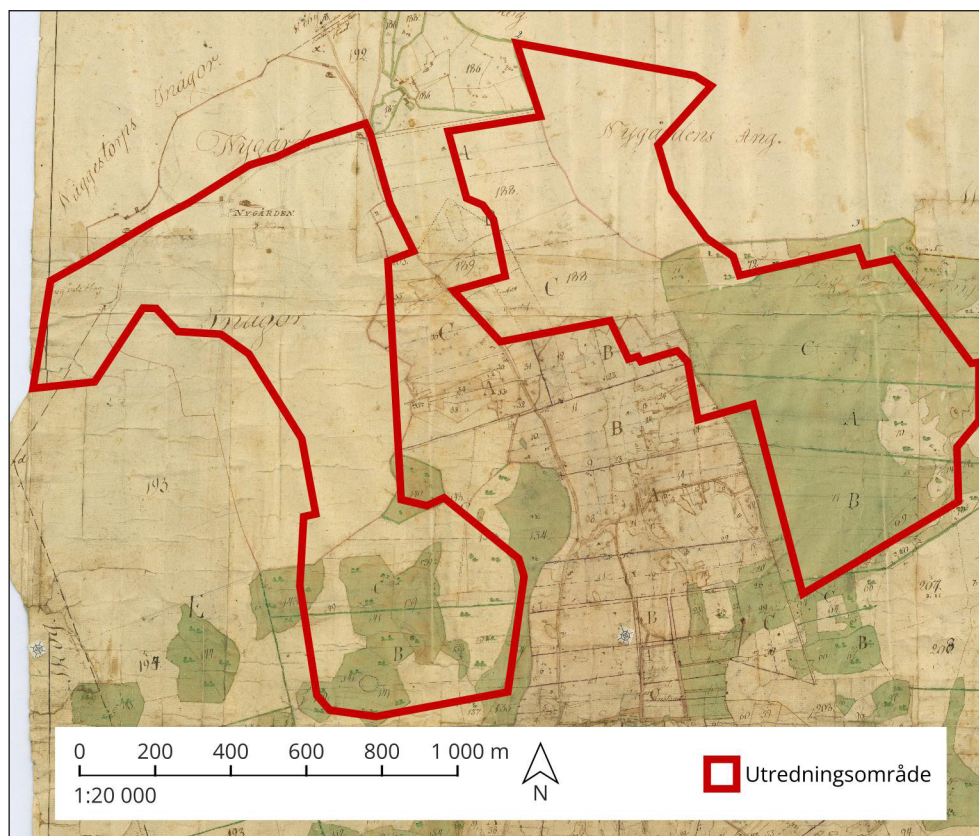
Figur 8 (till höger). Del av den yttre begränsningen i nordöst på Gravkullen. Foto från söder.

Den äldsta kartan är en arealavmätning från år 1825 (18-sna-35) och visar endast Nygårdens ägor. Från år 1846 finns laga skifte för både Tycke och Nygården (REG 18-sna-62). Häradsekonomen från åren 1864-1867 (RAK J112-64-19) är svårrektifierad i nordvästra delen, i anslutning till Nygården där sockengräns och vägar samt bebyggelser inte stämmer.

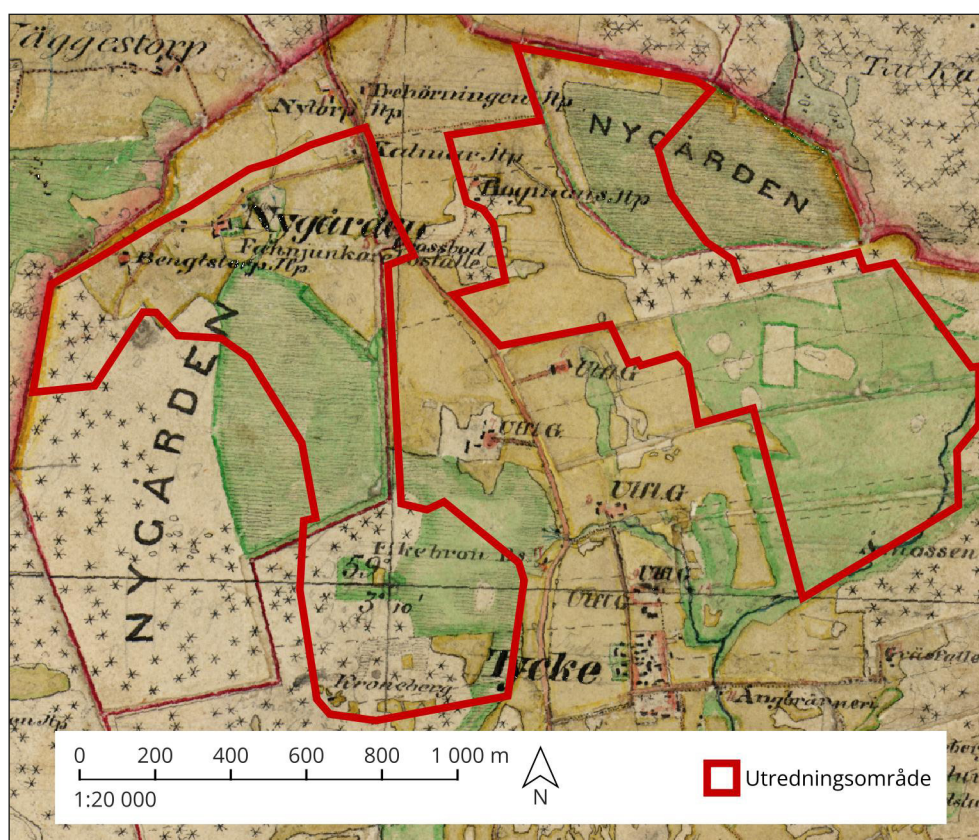
Tycke bytomt (L1979:2523) har äldsta skriftliga belägg från år 1525 (Ortnamnsregistret). Byn hade tre gårdar och skall enligt referens till Göran Zetterberg 1934 ha varit en rundby som har legat på flera olika ställen. "Man säger att de fordom hetat Edsla by." Vid sökning på Edsla by fanns tre träffar vilka alla föll tillbaka på samma referens som ovan. Referensen "Göran Zetterberg 1934" har inte gått att finna på nätet. Den registrerade bytomten ligger utanför utredningsområdena, men ägorna ingår däri. Flera torp ligger under Tycke. Av dem ingår Kronoberg (objekt 48) i utredningsområdet.

Nygården är belägen i nordvästra delen av utredningsområdena. Äldsta belägg är från år 1585 (Ortnamnsregistret). Nygården var del av indelningsverket och här bodde bland annat en fanjunkare fram till det att indelningsverket avskaffades under slutet av 1800-talet. Under Nygården låg flera torp varav Bengtstorp (objekt 31) är beläget inom utredningsområdet.

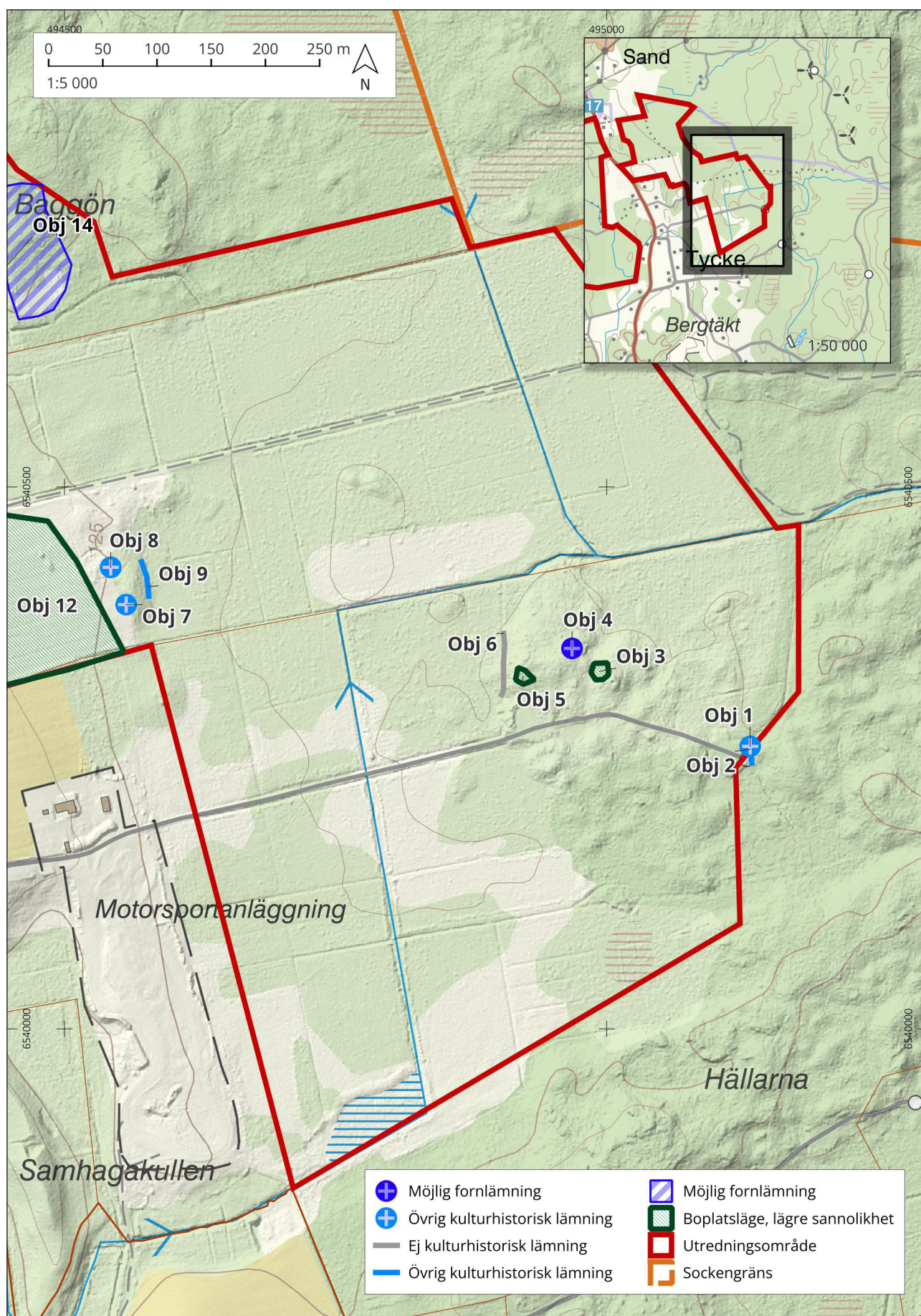

Figur 9. Laga skifteskarta över Tycke från år 1846 (REG 18-sna-62). Skala 1:20 000.

Figur 10. Häradsekonomen från åren 1864-1867 (RAK J112-64-19). Skala 1:20 000.

Figur 11. Plan över objekt 1–9. Skala 1:5 000 med instick i skala 1:50 000.

RESULTAT

Östra delen

OBJEKT 1. STENVALVSBRO

I den sydöstra kanten av utredningsområdet finns en 6x4 meter stor stenvalvsbro. Den har ett tydligt stenvalv i söder med grovt huggna stenar och naturstenar i storleken 0,1–0,7 meter. Det norra valvet är nedrasat.

Bron har inte gått att belägga i kartmaterial före år 1850, men dess rustika karaktär tillsammans med bekräftat ängsbruk i området i Laga skifteskartan från år 1846 (REG 18-sna-62) gör att den uppfyller Kulturmiljölagens ålders- och brukskriterier. Lämningen uppfyller dock inte Kulturmiljölagens övergivandekriterium.

- ✓ ålderskriterium
- ✓ brukskriterium
- ✗ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: övrig kulturhistorisk lämning, L2025:1318
- Terrängförhållanden: tillgänglig med bil, belägen i skogsväg.

Figur 12. Erica Strengbom dokumenterar objekt 1. Foto från söder.

OBJEKT 2. DIKE/RÄNNA

Söder om, och under, objekt 1 finns en meterdjup ränna med måtten 13×1,2 meter (N-S). Rännan är uthuggen i berggrunden med en 1,8 meter hög vall av uppkastad bergkross på östra sidan. På ömse sidor av kanalen finns låglänt mark som under första halvan av 1800-talet utgjort översilningsängar (REG 18-sna-62). Objekt 2 uppfyller Kulturmiljölagens ålders- och brukskriterier. Lämningen uppfyller dock inte Kulturmiljölagens övergivandekriterium.

- ✓ ålderskriterium
- ✓ brukskriterium
- ✗ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: övrig kulturhistorisk lämning L2025:1319
- Terrängförhållanden: tillgänglig med bil, belägen vid skogsväg. Kring rännan finns tät skog.

Figur 13. Objekt 2 sett från söder.

OBJEKT 3. BOPLATSLÄGE, STENÅLDER

Objekt 3 består av ett 60×20 meter stort boplatsläge på en södervänd, plan och stenfri yta mellan uppstickande berg i dagen i öster och väster.

Objektet ligger 124 meter över havet och har varit beboeligt från äldre mesolitikum, cirka 8500 f. Kr. (se figur 5a). Inga kända boplatser finns i närområdet, men lösfynd finns i form av neolitiska skafthålsyxor och en ”synnerligen väl arbetar flintdolk” från Snavlunda socken (SHMm). Boplatsläget har valts med mesolitiska bosättningsmönster i åtanke.

- Antikvarisk status: eventuell fornlämning
- Terrängförhållanden: cirka 40 meter norr om skogsväg, i ojämn terräng med gles skog.

Figur 14. Objekt 3 sett från öster.

OBJEKT 4. MÖJLIG STENSÄTTNING

Objekt 4 utgör en 5×3 meter stor stenkonstruktion, anlagd i nord-sydlig riktning direkt på en berghäll i krönläge. Stenarna ligger i fyra skikt. De är förhållandevis kantiga och 0,2–0,5 meter stora. En spetsig, rest sten finns i sydöst och en dito, utrasad centralt. I norr och öster finns utrasade stenar. Konstruktionen har gravkaraktär, men ligger samtidigt runt 50 meter från en gräns i Laga skifteskartan från år 1846 (REG 18-sna-62) (se figur 6). Den har också, i likhet med ett femstenarör, ett antal liggande långsmala stenar som troligen varit resta. Med tanke på rektifiering och skevheter i äldre kartor kan utredningen därmed inte med säkerhet avgöra om det rör sig om en stensättning eller ett gränsmärke.

En stensättning är per definition alltid fornlämning. Gränsmärken bedöms å andra sidan som fornlämning om det uppfyller Kulturmiljölagens övergripande rekvisit forna tider, äldre tiders bruk och varaktigt övergiven och det kan antas ha tillkommit före år 1850. Dessa rekvisit uppfyller objekt 4, men eftersom objektets typ inte kan säkerställas okulärt bedöms det som en möjlig stensättning.

- ✓ ålderskriterium
- ? brukskriterium
- ✓ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: möjlig fornlämning L2025:1320
- Terrängförhållanden: cirka 65 meter norr om skogsväg, på berghäll i ojämn terräng med gles skog.

Länk till 3D-skanning

<https://poly.cam/capture/27906566-4490-4DD3-9829-EA1B75C2BC9B>

Figur 15. Erica Strengbom dokumenterar objekt 4.
Foto från söder.

OBJEKT 5. BOPLATSLÄGE, STENÅLDER

Objekt 5 består av ett 30×15 meter stort boplatssläge på en plan och stenfri yta i söderläge. I norr finns en bergknalle, i söder finns markfasta block följt av en svacka. Ytan är beväxt med enar. Objektet ligger 123 meter över havet och har varit beboeligt från äldre mesolitikum, cirka 8500 f. Kr. Inga kända boplatser finns i närområdet, men lösfynd i form av neolitiska skafthålsyxor och en "synnerligen väl arbetar flintdolk" finns från Snavlunda socken (SHMm). Boplatssläget har valts med mesolitiska bosättningsmönster i åtanke.

På platsen finns även i Laga skifteskartan en otydlig symbol som kan representera en enkel ängslada eller liknande. Inga spår syntes av en byggnad.

- Antikvarisk status: eventuell fornlämning
- Terrängförhållanden: cirka 40 meter norr om skogsväg, i ojämn terräng med gles skog.

Figur 16. Del av objekt 5 sett från sydöst.

OBJEKT 6. HÄGNAD, STENMUR

Objekt 6 utgör en hägnad i form av en stenmur. Muren sträcker sig i nord-sydlig riktning i 58 meter. Den är 1,5 meter bred och runt 0,5 meter hög. Stenarna är kantiga och 0,2-0,6 meter stora. Muren är i partier utrasad.

Muren kan knytas till det ängsbruk som finns dokumenterat i Laga skifteskartan från år 1846 (REG 18-sna-62). Hägnaden är varaktigt övergiven och äldre än år 1850, men den uppfyller inte brukskriteriet. Stenmurar registreras restriktivt.

- ✓ ålderskriterium
- ✗ brukskriterium
- ✓ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: registreras inte

Figur 17. Objekt 6 sett från söder.

OBJEKT 7. RÖJNINGSRÖSE

Objekt 7 är ett avlångt röjningsröse med måtten 5×1,5 meter. Det är 0,5 meter högt och ligger i kanten av en äldre åker i den häradsekonomiska kartan från åren 1864–1867 (RAK J112-64-19). Röjningsrösen har brukats in i sen tid och bedöms inte uppfylla rekvisitet äldre tiders bruk.

- ✓ ålderskriterium
- ✗ brukskriterium
- ✓ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: övrig kulturhistorisk lämning L2025:1321
- Terrängförhållanden: cirka 120 meter söder om skogsväg, i åkerkant.

Figur 18. Objekt 7 sett från väster.

OBJEKT 8. RÖJNINGSRÖSE

Objekt 8 utgörs av ett röjningsröse som mäter 7×3 meter. Det består av 0,5–0,8 meter stora stenar, var av flera flacka. Röset ligger i åkerkant i den häradsekonomiska kartan från åren 1864–1867 (RAK J112-64-19). Röjningsrösen har brukats in i sen tid och bedöms inte uppfylla rekvisitet äldre tiders bruk.

- ✗ ålderskriterium
- ✗ brukskriterium
- ✓ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: övrig kulturhistorisk lämning L2025:1322
- Terrängförhållanden: cirka 80 meter söder om skogsväg, i åkerkant.

Figur 19. Objekt 8 sett från söder. Erica Strengbom dokumenterar.

OBJEKT 9. RÖJNINGSRÖSE

Objekt 9 är ett röjningsröse i form av en 33 meter lång vall med ansamlingar av övermossade stenar i storleken 0,3–0,6 meter. Röset ligger i åkerkant i den häradsekonomiska kartan från åren 1864–1867 (RAK J112-64-19). Röjningsrösen har brukats in i sen tid och bedöms inte uppfylla rekvisitet äldre tiders bruk.

- ✗ ålderskriterium
- ✗ brukskriterium
- ✓ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: övrig kulturhistorisk lämning L2025:1323
- Terrängförhållanden: cirka 75–110 meter söder om skogsväg, i gles skog med brant slänt i väster.

28

OBJEKT 10. STENSÄTTNING L1980:3630

Objekt 10 är en stensättning som finns registrerad i Kulturmiljöregistret som L1980:3630. Den beskrivs där som:

”Stensättning? rund, (rest av) 7 m diam och 0.3 m h. Övertorvad. Ö halvan bortodlad. I Ö kanten är ett block 0.4 m h 1.4 m l och 0.4 m br. Möjligen kullfallen rest mittsten. Beväxt med ca 4 björkar.”

Efter utredningens fältbesök bedöms objektet fortsatt som en stensättning, dock hårt skadad av täktverksamhet i öster. Kvarliggande halva mäter 8x4 meter. Den möjliga mittstenen utgörs av ett markfast block. Den västra halvan är 0,2 meter hög och består av övermossade, 0,1–0,2 meter stora stenar. Texten har ändrats i Kulturmiljöregistret, antikvarisk status kvarstår.

- ✓ ålderskriterium
- ✓ brukskriterium
- ✓ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: fornlämning L1980:3630
- Terrängförhållanden: direkt norr om grusväg, enstaka träd.

Figur 21. Objekt 10 sett från sydsydväst.

OBJEKT 11. HÖG L1980:4258

En meter väster om objekt 10 finns ytterligare en lämning (L1980:4258). Den var före utredningen bedömd som "fornlämningsliknande bildning" och beskrevs i Kulturmiljöregistret som:

"Högliknande lämning, 8 m diam och 0.6 m h. I ytan ytterst enstaka 0.2 m st stenar. Grop i mitten 1×0.5 m (N-S) och 0.4 m dj. Ytan ojämn och tuvig. Möjlig rest av ytterligare fornlämning."

Vid fältbesöket framstod lämningen som en tydlig hög, dock med en ytmässigt meterstor grop, 0,4 meter djup, i västra delen. Högen mäter 9×6 meter och är 0,6 meter hög. Objektet får ny beskrivande text och antikvarisk status har ändrats från fornlämningsliknande bildning till fornlämning.

- ✓ ålderskriterium
- ✓ brukskriterium
- ✓ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: fornlämning L1980:4258
- Terrängförhållanden: direkt norr om grusväg, enstaka träd.

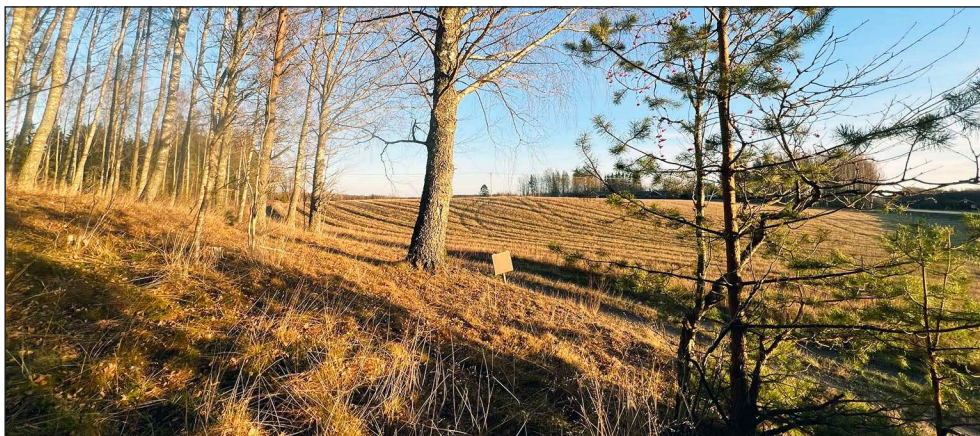
Figur 22. Objekt 11 med grop. Foto från sydsydöst.

OBJEKT 12. BOPLATSLÄGE – STENÅLDER TILL HISTORISK TID

Objekt 12 är ett boplatssläge beläget på och runt krönet av en isälvsavlagring som sträcker sig i ungefärlig nord-sydlig riktning genom landskapet. Boplatssläget är 60×500 meter stort i nordnordvästlig-sydsydöstlig riktning och har avgränsats topografiskt i norr, öster och väster. Höjden över havet varierar mellan 120 och 140 meter över havet. I söder avgränsas objektet av utredningsområdets gräns. Där utanför finns bebyggelse och sandtäkt. Marken inom objekt 12 brukas agrart. Vid inventeringen bestod växtligheten av vall. Topografiskt är marken jämnt välvd åt väster och öster, men utanför området i väster finns en brantare slänt mot väster. Krönet och den västra delen har bedömts ha hög potential för att påträffa boplatsslämnings. Den östra slänten har lägre potential, men kan inte helt uteslutas.

- Antikvarisk status: eventuell fornlämning
- Terrängförhållanden: öppen jordbruksmark, gles tallskog i nordöst. Tillgängligt från skogsväg både i norr och i söder.

Figur 23. Västra delen av objekt 12 utgörs av kullen i bakgrunden. väg 517 skymtar till höger.

OBJEKT 13. RÖJNINGSRÖSE

Objekt 13 består av ett 5×5 meter stort, glest och något rektangulärt röjningsröse. Stenarna är 0,6–0,8 meter stora med mossväxt.

Röset ligger i kanten av en åker i den häradsökonomiska kartan från åren 1864–1867 (RAK J112-64-19). Röjningsrösen har brukats in i sen tid och bedöms inte uppfylla rekvisitet äldre tiders bruk.

- ✗ ålderskriterium
- ✗ brukskriterium
- ✓ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: övrig kulturhistorisk lämning L2025:1324
- Terrängförhållanden: gles tallskog, i anslutning till rastplats och skogsväg.

OBJEKT 14. LÄGENHETSBEBYGGELSE, BAGGÖN

Objekt 14 är en lägenhetsbebyggelse med flera ingående lämningar. Ytan där lämningarna finns mäter cirka 125×60 meter (N-S). Objekt 14 finns registrerat i Skog och historia under namnet Smedstorp. Samma plats benämns även Baggön. Enligt Snavlunda hembygdsförening (www.hembygd.se/snavlunda) var Smedstorp/Baggön bebott mellan åren 1826 och 1925. Det har inte gått att få fram säkra belägg i se digitala arkiven och tydliga kartbelägg för bebyggelsen finns inte i några kartor. Stadsarkivet i Örebro har dokumentation om Tycke by, men den har inte studerats, beaktat uppdragets tidsramar.

Enligt Conny Sandberg (e-post) skriver Linus Hellzon i bok nr 6, sidan 43: "En smed från Laxå bodde där, kallades för Bagge och sedan kallades stället så, Baggön. En ö i kärren på Tycke Norrgård, där har varit ett torp som förr hette Norra Smedstorp".

I objektet ingår sex husgrunder,
två brunnar, två hägnader och fyra röjningsrösen:

1) husgrund, 8×8 meter, 0,2 meter hög, ej synlig stensyll, endast jordvall. I norra delen finns ett spisiröse med lite tegel, 3×4 meter stort och 1 meter högt. Det består av 0,3–0,6 meter stora stenar. I södra delen finns en 2x1 meter stor och 0,3 meter djup grop som kan vara spår av en källare. Söder om huset växer syrener. Boningshus.

Cirka 37 meter nordöst om 1) finns:

2) husgrund/källare, 6×3 meter (NO-SV) och 0,7 meter djup. Stensyll av 0,3–0,5 meter stora naturstenar, enstaka större.

Cirka 20 meter östnordöst om 1) finns:

3) brunn 2×1,5 meter, 0,4 meter djup. Runt brunnen finns en 0,2 meter djup vall med sten. En markfast sten finns i norr.

I den norra delen av objekt 14 finns även:

4) hägnad, stenmur, 43×1,5 meter (Ö-V), byggd av 0,3–0,5 meter stora, mossiga naturstenar i 2–3 skikt.

5) hägnad, stensträngsliknande, 12×0,5 meter (N-S). Hägnaden består av en enkel bredd med 0,3–0,8 meter stora naturstenar.

6) röjningsröse, 3×2,5 meter, något rektangulärt. Röset är 0,5 meter högt, välvt. Stenarna varierar i storlek från 0,2–0,5 meter.

7) röjningsröse, 2,5 meter i diameter, 0,4 meter högt, välvt. Centralt är stenarna 0,2–0,3 meter stora, i ytterkanterna 0,4–0,6 meter.

8) röjningsröse, 3×2 meter. Röset är anlagt på en berghäll och är 0,3 meter högt, flackt. Stenstorleken varierar från 0,2–0,4 meter.

Cirka 40 meter söder om 1) finns:

9) husgrund, 18×3/6 meter (Ö-V). Huset har en syll av 0,4–1,0 meter stora, kantiga stenar, i öster uppbyggd i två skift. Rumsuppdelning räknat från öster: 2/11/5 meter. Västra delen har plant uppbyggd golvyta och syllstenarna är 0,2–0,5 meter stora. De öst-väsliga stensyllarna är glesa. I söder finns en 3 meter bred, uppbyggd terrass av jord och sten, runt 0,4 meter hög. Ekonomibyggnad.

Cirka 37 meter öster om 8) finns:

10) husgrund/källare, 5×5 meter stor med en 2 meter bred och 0,3 meter hög vall av runt 0,4 meter stora stenar. Grunden är mossbevuxen, centralt finns en 2×1 meter stor och 1,5 meter djup grop med ingång från söder.

Cirka 35 meter sydöst om 1) finns:

11) husgrund/källare, 11×5 meter (N-S), ingrävd i sydöstslänt. Uppbyggd av 0,3–1 meter stora naturstenar. Ingång från sydöst, 3×1,5 meter stor. Där innanför ett 4×3 meter stort rum.

Cirka 50 meter sydöst om 1) finns:

12) brunn, 2 meter i diameter, stenskodd med 0,4–0,6 meter stora stenar, mossbevuxen, 1 meter djup. Invändigt 1 meter i diameter.

Cirka 60 meter söder om 1) finns:

13) husgrund, 8×6 m (Ö-V). Gles syll av 0,4–0,8 meter stora stenar och markfasta block, de senare främst i väster. Spisröse 2,5×1 meter av 0,1–0,5 meter stora stenar, söder om markfast block. Bevuxen med ask och gran.

Cirka 25 meter sydöst om 13) finns:

14) röjningsröse, 8×5 meter. Blandat stenmaterial 0,3–1,2 meter, ej jordfyllt, troligen yngre än 12).

- ? ålderskriterium
- ✓ brukskriterium
- ✓ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: möjlig fornlämning L2025:1325
- Terrängförhållanden: 0–125 meter söder om skogsväg i norr, infart med maskin kan göras från västra sidan av objektet. Marken är bergig, oregelbunden och skogbeväxt.

Figur 24 (ovan). Spisröset i boningshuset, nr 1, sticker upp ur lövmattan. Foto från väster.

Figur 25 (till väster). Källare, nr 2 och stenmur, nr 3. Foto från sydöst.

Figur 26 (till höger). Brunn, nr 11 med del av ekonomibyggnad, nr 8 i bakgrunden.

Figur 27 (nedan). Ett spisröse i en enkel byggnad, snarast att betrakta som en jordkula, nr 12. Foto från sydöst.

OBJEKT 15. GRAV MARKERAD AV STEN/BLOCK

Objekt 15 utgörs av en oval blockgrav, 4×3,5 meter belägen i en västslänt. Graven har en kantkedja av flata stenar som är runt 0,6 meter stora i öster och mer resta i väster. Graven är stenfylld med 0,1–0,3 meter stora stenar; eventuellt finns också en inre kantkedja. I nordöst finns ett 1,5 meter stort och 0,7 meter högt block. Möjligen finns enstaka överlagringar av odlingssten.

- ✓ ålderskriterium
- ✓ brukskriterium
- ✓ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: fornlämning L2025:1326
- Terrängförhållanden: cirka 80 meter norr om skogsväg, i kuperad skogsmark.

Figur 28. Blockgraven, objekt 15, sedd från sydväst.

OBJEKT 16. GRAV MARKERAD AV STEN/BLOCK

Objekt 16 utgörs av en rund blockgrav, 3 meter i diameter och 0,5 meter hög. Graven har en gles kantkedja av 0,6–0,8 meter stora stenar runt ett 1,5 meter stort block.

- ✓ ålderskriterium
- ✓ brukskriterium
- ✓ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: fornlämning L2025:1346
- Terrängförhållanden: cirka 140 meter norr om skogsväg, i kuperad skogsmark.

Figur 29. Blockgraven, objekt 16, sedd från sydväst.

OBJEKT 17. STENSÄTTNING

Objekt 17 utgörs av en stensättning i form av en treudd, 7×6 meter stor (N-S). Graven är stenfylld med 0,4–0,6 meter stora stenar. Höjden uppgår till 0,4 meter.

- ✓ ålderskriterium
- ✓ brukskriterium
- ✓ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: fornlämning L2025:1347
- Terrängförhållanden: cirka 140 meter norr om skogsväg, i kuperad skogsmark.

Länk till 3D-skanning:

<https://poly.cam/capture/192EC1E4-B095-4C0A-ACD1-F023B5F4BDE7>

Figur 30. Treudden, objekt 17, sedd från söder.

OBJEKT 18. FOSSIL ÅKER

Objekt 18 är ett 60×45 meter (N-S) stort område med en idag skogklädd höjd. På höjden finns fem röjningsrösen. I norr och öster finns en hägnad.

Inom objekt 18 finns:

- 1) röjningsröse, 5×3 meter, oregelbunden form. Höjden uppgår till 0,5 meter. Stenstorleken varierar från 0,3–0,5 meter.
- 2) röjningsröse, 4×3 meter, oregelbunden form. Höjden uppgår till 0,4 meter. Stenstorleken varierar från 0,3–0,5 meter. Röset är något gravlikt. Det ligger i krönläge och i kanten av en rensad yta i väster.

3) röjningsröse, 4,5×2,5 meter, oregelbunden form. Höjden uppgår till 0,5 meter. Stenstorleken varierar från 0,4–1,0 meter. Röset är svagt välvt, med ojämn profil.

4) röjningsröse, 2×1,5 meter stort, ovalt. Höjden uppgår till 0,3 meter. Stenarna är 0,4–0,6 meter stora. Röset förefaller endast påbörjat.

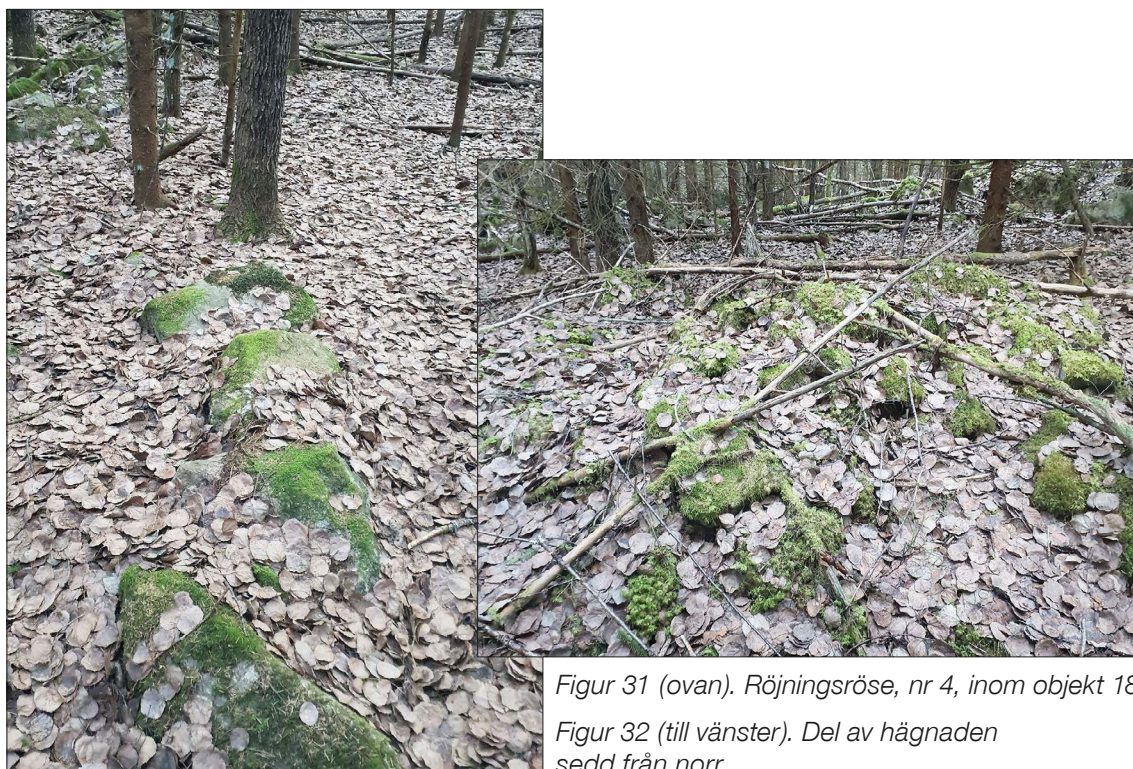
5) röjningsröse, 7×4 meter stort, C-formad i plan. Röset är välvt och 0,7 meter högt. Stenarna är 0,3–0,8 meter stora.

6) hägnad 26 meter (Ö-V) + 64 meter (N-S), enkel- till tvåradig, 0,3 meter hög. Stenarna är 0,3–0,8 meter stora. Den nord-sydliga delen är rak, i övrigt är den krokig eftersom den följer lokaltopografin. Det är möjligt att de två delarna av muren har tillkommit vid olika tillfällen eftersom den nord-sydliga delen har mer ålderdomlig karaktär än den öst-västliga delen.

Marken utgjorde år 1846 del av Nygårdens äng (REG 18-sna-62). Inga senare kartor visar någon odling i området. Objekt 18 bedöms som fornlämning eftersom den består av röjningsrösen av hackerörstyp och kringgärdas av en hägnad.

- ✓ ålderskriterium
- ✓ brukskriterium
- ✓ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: fornlämning, L2025:1327
- Terrängförhållanden: cirka 75–155 meter norr om skogsväg, i kuperad skogsmark.

Figur 31 (ovan). Röjningsröse, nr 4, inom objekt 18.

Figur 32 (till vänster). Del av hägnaden sedd från norr.

OBJEKT 19. GRÄNSMÄRKE

Objekt 19 består av en rest, spetsig sten som är 0,7×0,3 meter stor. Söder om stenen finns ett litet stenröse av 0,1 meter stora stenar. Denna typ av gränsmärke är av äldre tiders bruk. Däremot står stenen i sockengränsen och är därmed fortfarande i bruk. Enligt lämningstypslistan ska dessa gränsmärken inte registreras i Kulturmiljöregistret.

- ✓ ålderskriterium
- ✓ brukskriterium
- ✗ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: registreras inte

Figur 33. Erica Strengbom dokumenterar objekt 19.

OBJEKT 20. RÖJNINGSRÖSE

Objekt 20 utgör ett röjningsröse beläget i äldre odlingsmark. Röset är 3 meter i diameter och 0,6 meter högt. Stenarna är 0,3–0,5 meter stora och lagda kring ett markfast block.

Röset ligger i åkermark i laga skifteskartan från år 1846 (REG 18-sna-62) och den häradsekonomiska kartan från åren 1864–1867 (RAK J112-64-19). Röjningsrösen har brukats in i sen tid och bedöms inte uppfylla rekvisitet äldre tiders bruk.

- ✓ ålderskriterium
- ✗ brukskriterium
- ✓ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: övrig kulturhistorisk lämning, L2025:1328
- Terrängförhållanden: cirka 35 meter väster om bruksväg, i gles tallskog. Markytan är jämn och belägen i en svag östslänt.

OBJEKT 21. HÄGNAD, STENMUR

Objekt 21 består av en 127 meter (Ö–V) lång, flerskiktad stenmur. Bredden varierar från 1,0–1,5 meter och höjden 0,8 meter. I botten finns upp till 1,0 meter stora stenar; överst ligger flis och natursten i storleken 0,2–0,3 meter.

Stenmurar har brukats in i sen tid och anses inte generellt uppfylla rekvisitet äldre tiders bruk. Stenmurar registreras restriktivt.

- ✓ ålderskriterium
- ✗ brukskriterium
- ✓ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: registreras inte

Figur 34. Del av objekt 21 sedd från sydöst.

OBJEKT 22. RÖJNINGSRÖSE

Objekt 22 utgör ett 1,5×1 meter stort och 0,3 meter högt röjningsröse. Stenarna är 0,2–0,4 meter stora; profilen är svagt välvd.

Röset ligger i åkermark (nr 120) i laga skifteskartan från år 1846 (REG 18-sna-62). Röjningsrösen har emellertid brukats in i sen tid och bedöms därför inte uppfylla rekvisitet äldre tiders bruk.

- ✓ ålderskriterium
- ✗ brukskriterium
- ✓ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: övrig kulturhistorisk lämning, L2025:1329
- Terrängförhållanden: cirka 100 meter söder om grusväg, i slyig och stenrik norrslänt.

Figur 35. Objekt 22 sett från söder.

OBJEKT 23. RÖJNINGSRÖSE

Objekt 23 utgör ett röjningsröse som mäter 4 meter i diameter. Höjden uppgår till 0,5 meter; profilen är välvd. Stenarna är 0,15–0,25 meter stora. Objekt 21 överlagrar stenmuren, objekt 19.

Röset ligger i kanten av åkermark (nr 120) i laga skifteskartan från år 1846 (REG 18-sna-62). Röjningsrösen har brukats in i sen tid och bedöms därför inte uppfylla rekvisitet äldre tiders bruk.

- ✓ ålderskriterium
- ✗ brukskriterium
- ✓ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: övrig kulturhistorisk lämning, L2025:1330
- Terrängförhållanden: cirka 135 meter söder om grusväg, på slyig och stenrik höjd.

Figur 36. Objekt 23 sett från väster.

OBJEKT 24. LÄGENHETSBEBYGGELSE, BÅGMANS JORDETORP

Enligt häradsekonomska kartan från åren 1864–1867 (RAK J112-64-19) utgör objekt 22 platsen för Bagmans jordetorp. Enligt bygdeforskaren Linus Hellzons "Sagor och sägner" nr 6 (e-post Conny Sandberg) hette mannen som bodde där Bågman och var smed. Jordetorpet låg på en allmänning. I kartan (RAK J112-64-19) syns två byggnader. Inga byggnader kunde återfinnas vid inventeringen. Platsen registreras därmed som "uppgift om" i Kulturmiljöregistret.

- ✗ ålderskriterium
- ✓ brukskriterium
- ✓ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: uppgift om, L2025:1331

OBJEKT 25. BOPLATSLÄGE, STENÅLDER TILL HISTORISK TID

Objekt 25 utgör ett 320×180 meter stort boplatssläge som i princip är en fortsättning norrut av objekt 12. Mellan de två objekten finns något lägre och fuktigare mark. Liksom objekt 12 har objekt 25 delats upp i en yta med hög sannolikhet för att påträffa boplatslämningar och en yta där sannolikheten är lägre, men som inte helt kan uteslutas. Ytan med hög sannolikhet ligger på en nordsydlig åsrygg och är 90×40 meter stor (cirka 2800 kvadratmeter). I söder är marken sandig och omgiven av djupa sandtäkter. Den norra delen är mer stenig. Ytan med lägre sannolikhet är cirka 30 000 kvadratmeter stor och ligger i en mjuk, skogbevuxen östslänt.

- Antikvarisk status: eventuell fornlämning
- Terrängförhållanden: platå och östslänt med gles tallskog, i norr sly. Norr om objekt 19 finns närmsta väg 40 meter norrut. Söder om objekt 19 är närmsta väg den i öster. Därifrån till platån är cirka 200 meter.

Figur 37. Nordvästra delen av objekt 25 utgör en norrlänt. Foto från norr.

Figur 38. I övrigt består marken av sand med tallplantering (till vänster i bild). Här syns sydvästra området, söder om objekt 21. Sydväst därom finns två stora, djupa sandtäkter vars kanter anas på var sida en smal mittremsa. Foto från norr.

OBJEKT 26. HÄGNAD, STENMUR

Objekt 26 utgörs av en stenmur som endast delvis ingår i utredningsområdets norra gräns. Muren är cirka 200 meter lång, 1,5–2 meter bred och 0,5 meter hög. Den är tvåradig, med 0,4–0,8 meter stora stenar i 1–3 skikt. Muren är utrasad i söder mot åkermark där även ett 4 meter långt uppehåll finns i muren. Den fortsätter därifrån mot nordväst utanför utredningsområdet. Muren ligger delvis vid sockengränsen. År 1846 (REG 18-sna-62) ligger den helt utmed en äldre fastighetsgräns.

Stenmurar har brukats in i sen tid och anses inte generellt uppfylla rekvisitet äldre tiders bruk. Hägnader som är belägna i en fungerande gräns anses inte heller som varaktigt övergivna. Eftersom stenmurar ska registreras restriktivt gör ingen registrering av objekt 26.

- ✓ ålderskriterium
- ✗ brukskriterium
- ✗ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: registreras inte

Figur 39. Objekt 26 sett från öster.

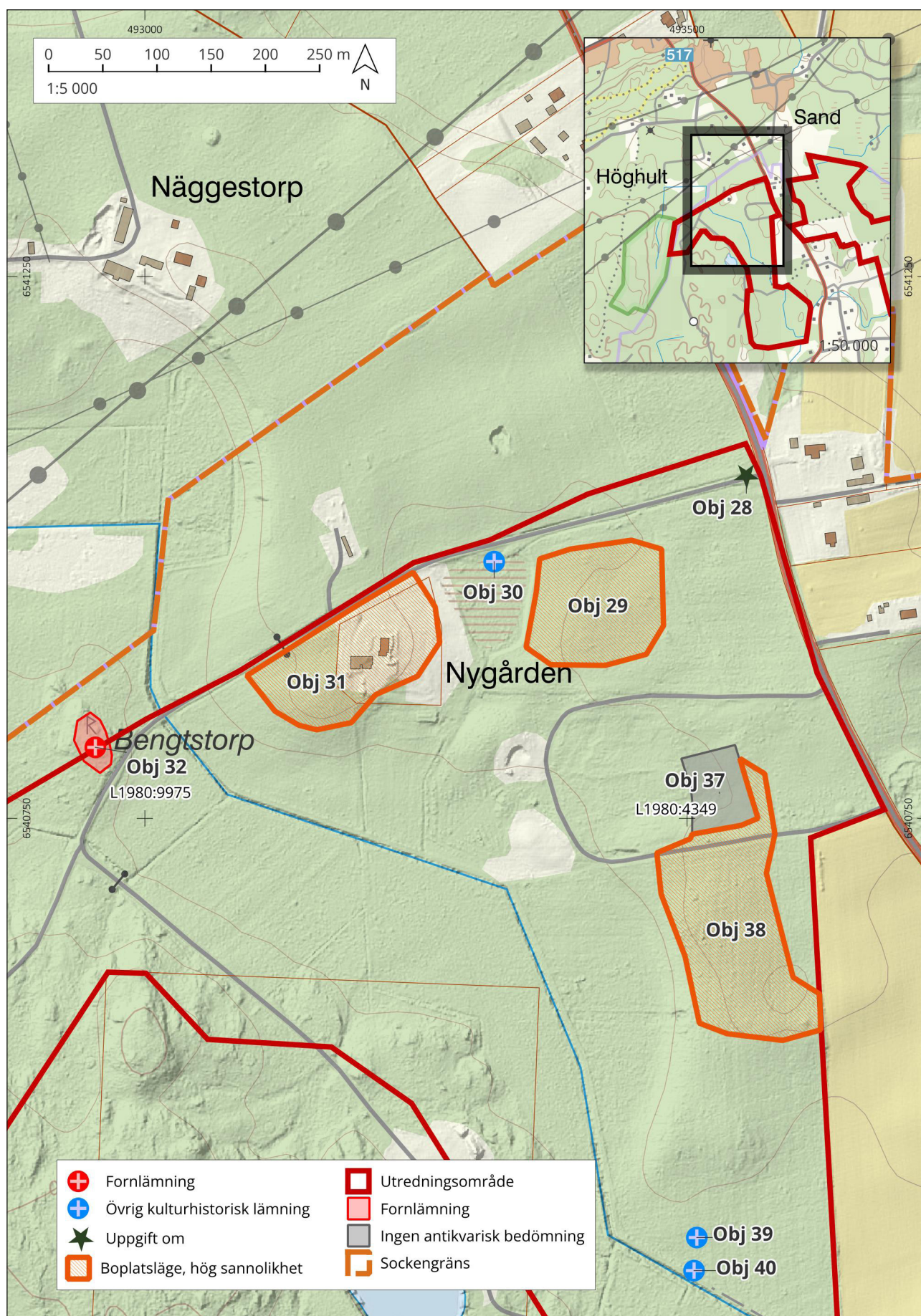
OBJEKT 27. HÄGNAD, STENMUR

Objekt 27 utgörs av en hägnad i form av en stenmur. Muren är 125 meter lång, 1,5 meter bred och 0,5 meter hög. Den är utrasad och delvis gles med 0,4–1,0 meter stora stenar. Muren ligger i befintlig sockengräns.

Stenmurar har brukats in i sen tid och anses inte generellt uppfylla rekvisitet äldre tiders bruk. Hägnader som är belägna i en fungerande gräns anses inte heller som varaktigt övergivna. Eftersom stenmurar ska registreras restriktivt gör ingen registrering av objekt 27.

- ✓ ålderskriterium
- ✗ brukskriterium
- ✗ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: registreras inte

Figur 40. Plan över objekt 28–32. Skala 1:5 000. Instick i skala 1:50 000.

Västra delen

OBJEKT 28. LÄGENHETSBEBYGGELSE, KALMAR JORDETORP

Enligt arealavmätningen över Nygårdens från år 1825 (REG 18-sna-35) och den häradsekonomiska kartan från åren 1864–1867 (RAK J112-64-19) utgör objekt 26 platsen för Kalmar jordetorp. Ingen byggnad kunde återfinnas vid inventeringen. Platsen registreras därmed som "uppgift om" i Kulturmiljöregistret.

- ✓ ålderskriterium
- ✓ brukskriterium
- ✓ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: uppgift om, L2025:1332

OBJEKT 29. BOPLATSLÄGE, STENÅLDER TILL HISTORISK TID

Objekt 29 utgör ett boplatssläge som mäter 125×120 meter (Ö–V), beläget i en mjuk västslänt ner mot en våtmark. Möjligen är det den våtmark där en välgjord flintdolk tidigare hittats (SHMm, ref nr 99143_U). Höjden över havet är 145–150 meter. Ytan är 12300 kvadratmeter stor och brukas som vall.

- Antikvarisk status: eventuell fornlämning
- Terrängförhållanden: cirka 25 meter söder om väg, i öppen terräng.

Figur 41. Objekt 29 sett från nordväst.

OBJEKT 30. HUSGRUND, HISTORISK TID

Objekt 30 består av en 21×6 meter (Ö–V) stor stenkonstruktion av glest placerade stenbumlingar som är runt en meter stora. Konstruktionen ligger i den norra kanten av en våtmark. Enligt 1825 års karta (REG l8-sna-35) finns en byggnad på platsen. Den ligger dock utritad i nord-sydlig riktning. I häradsekonomen från åren 1864–1867 ((RAK J112-64-19) syns ingen byggnad, men texten "Källa" finns väster om objekt 29. Möjligen rör det sig om en bykstuga, ängslada eller liknande (möjligen endast en brygga). Inget spisröse fanns på platsen.

Husgrund, historisk tid bedöms som fornlämning om den uppfyller kulturmiljölagens övergripande rekvisit forna tider, äldre tiders bruk och varaktigt övergiven och den kan antas ha tillkommit före 1850. För att rekvisitet äldre tiders bruk ska anses vara uppfyllt ska lämningen representera ett bruk eller en verksamhet som inte längre är allmänt förekommande. Då verksamheten på platsen inte kunnat identifieras registreras objekt 29 som "övrig kulturhistorisk lämning".

- ✓ ålderskriterium
- ? brukskriterium
- ✓ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: övrig kulturhistorisk lämning, L2025:1333
- Terrängförhållanden: invid väg, i kanten av en våtmark. Sly och enstaka träd.

Figur 42. Objekt 30 sett från nordöst.

OBJEKT 31. BOPLATSLÄGE

Objekt 31 utgörs av ett 180×90 meter (SV-NÖ) stort boplatsläge. Ytan består av en mjukt välvd höjd som uppgår till 13550 kvadratmeter. Centralt, på krönet av höjden ligger den bebodda bebyggelsen Nygården. Den nordöstra delen utgörs av tomtmark i form av gräsmatta medan den sydvästra delen är glest skogbevuxen. Höjden över havet ligger runt 145–150 meter.

- Antikvarisk status: eventuell fornlämning
- Terrängförhållanden: direkt söder om väg. Norra delen består av gräsmatta, i övrigt slyigt och stubbar.

Figur 43. Objekt 31 sett från väster.

OBJEKT 32. LÄGENHETSBEBYGGELSE BENGTTORP L1980:9975

Objekt 32 utgörs av lägenhetsbebyggelsen Bengttorp. I Kulturmiljöregistret beskrivs lämningen som:

”Torplämning, 50×30 m (NNV-SSÖ), bestående av 1 delvis synlig husgrund och 1 jordkällargrund. Husgrund, rektangulär, endast S och V sidan synlig, 3×2 m (N-S) och 0,3 m h, av 0,3–0,6 m st stenar. I den SÖ delen av området är jordkällargrund, närmast oval, 6×4 m (ÖNÖ-VSV) och 1,2 m dj av i ytan enstaka synliga 0,2–0,4 m st stenar. Ingång i ÖSÖ.”

Denna beskrivning stämmer väl.

Bengttorp låg under Nygårdens ägor. Torpet går att följa tillbaka till den äldsta husförhörlängden från 1769–1776 års akt (SE/ULA/11361/AI/1). Eftersom det inte står nybygge efter namnet så är sannolikt Bengttorp redan etablerat vid den tiden. Mellan år 1769 och 1820 både det saltsjudare på Bengttorp och på torpen runt omkring. I mitten av 1800-talet är Bengttorp kopplat till indelningsverket och här bor en löjtnant. Det hänger samman med att Nygården också är en del av indelningsverket. När indelningsverket avskaffas år 1901 säljs de gårdar och soldattorp som ingått i indelta armén på öppna marknaden. Bengttorp finns kvar fram till år 1922 då den sista torparen flyttar ut (SE/ULA/11361/AIIa/2).

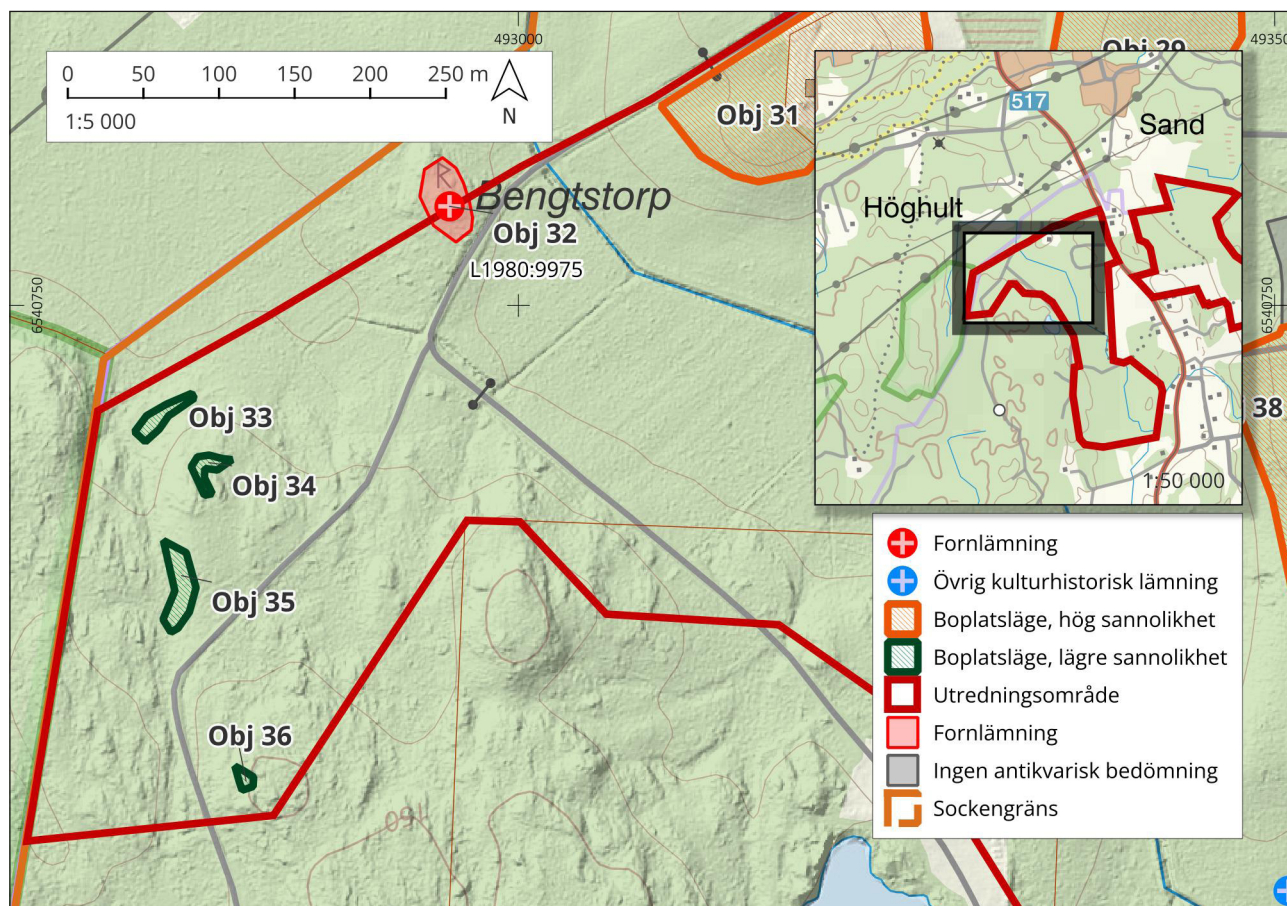
- ✓ ålderskriterium
- ✓ brukskriterium
- ✓ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: fornlämning L1980:9975
- Terrängförhållanden: cirka 10 meter norr om väg. Bevuxen med bland annat gran.

Figur 44. Jordkällaren inom objekt 32. Foto från väster.

Figur 45. Plan över objekt 33–38. Skala 1:5 000. Instick i skala 1:50 000.

OBJEKT 33. BOPLATSLÄGE, STENÅLDER

Objekt 33 utgör ett boplatsläge som är beläget 135–137 meter över havet. Ytan är cirka 50×20 meter (SV–NÖ) stor och belägen på en plåtå i västslänt med en bäckravin som rundar ytan från väster till norr. Undergrunden består av morän med ytlig berggrund.

Objektet har varit beboeligt från det att isen drog sig tillbaka cirka 9 200 f.Kr. Inga kända boplatser finns i närområdet, men lösfynd finns i form av neolitiska skafthålsyxor och en ”synnerligen väl arbetar flintdolk” från Snavlunda socken (SHMm). Boplatsläget har valts med mesolitiska bosättningsmönster i åtanke, då snarast som en tillfällig rastplats eller liknande.

- Antikvarisk status: eventuell fornlämning
- Terrängförhållanden: cirka 130 meter norr om väg, kuperad mark med uppstickande berg, gräs och enstaka buskar.

OBJEKT 34. BOPLATSLÄGE, STENÅLDER

Objekt 34 består av en cirka 30×30 meter stor, plan yta i nordöst som mot sydväst övergår i sadelläge i form av en svag slänt mellan två berghällar.

Objektet ligger 141–144 meter över havet och har varit beboeligt från det att isen drog sig tillbaka cirka 9200 f. Kr. Inga kända boplatser finns i närområdet, men lösfynd finns i form av neolitiska skafthålsyxor och en ”synnerligen väl arbetar flintdolk” från Snavlunda socken (SHMm). Boplatsläget har valts med mesolitiska bosättningsmönster i åtanke, då snarast som en tillfällig rastplats eller liknande.

- Antikvarisk status: eventuell fornlämning
- Terrängförhållanden: cirka 80 meter norr om väg, kuperad mark med uppstickande berg, gräs och enstaka buskar.

Figur 46. Objekt 34 sett från söder.

OBJEKT 35. BOPLATSLÄGE, STENÅLDER

Objekt 35 består av ett cirka 55×15 meter (N-S) stort boplatsläge i en svag västslänt ned mot den sankmark där bäcken som rundar objekt 31 har sin uppkomst.

Objektet ligger cirka 142 meter över havet och har varit beboeligt från det att isen drog sig tillbaka cirka 9200 f. Kr. Inga kända boplatser finns i närområdet, men lösfynd finns i form av neolitiska skafthålsyxor och en ”synnerligen väl arbetar flintdolk” från Snavlunda socken (SHMm). Boplatsläget har valts med mesolitiska bosättningsmönster i åtanke, då snarast som en tillfällig rastplats eller liknande.

- Antikvarisk status: eventuell fornlämning
- Terrängförhållanden: cirka 20 meter norr om väg, kuperad mark med uppstickande berg, gräs och enstaka buskar.

OBJEKT 36. BOPLATSLÄGE, STENÅLDER

Objekt 36 utgör ett cirka 15×15 meter stort boplatsoområde. Ytan är plan och förhållandevis stenfri med berg åt tre håll, men öppet mot nordväst där marken sluttar brant utanför området.

Objektet ligger cirka 148 meter över havet och har varit beboeligt från det att isen drog sig tillbaka cirka 9 200 f. Kr. Inga kända boplatser finns i närområdet, men lösfynd finns i form av neolitiska skafthålsyxor och en ”synnerligen väl arbetar flintdolk” från Snavlunda socken (SHMm). Boplatsläget har valts med mesolitiska bosättningsmönster i åtanke, då snarast som en tillfällig rastplats eller liknande.

- Antikvarisk status: eventuell fornlämning
- Terrängförhållanden: cirka 30 meter öster om väg, kuperad mark med uppstickande berg, gräs och enstaka träd.

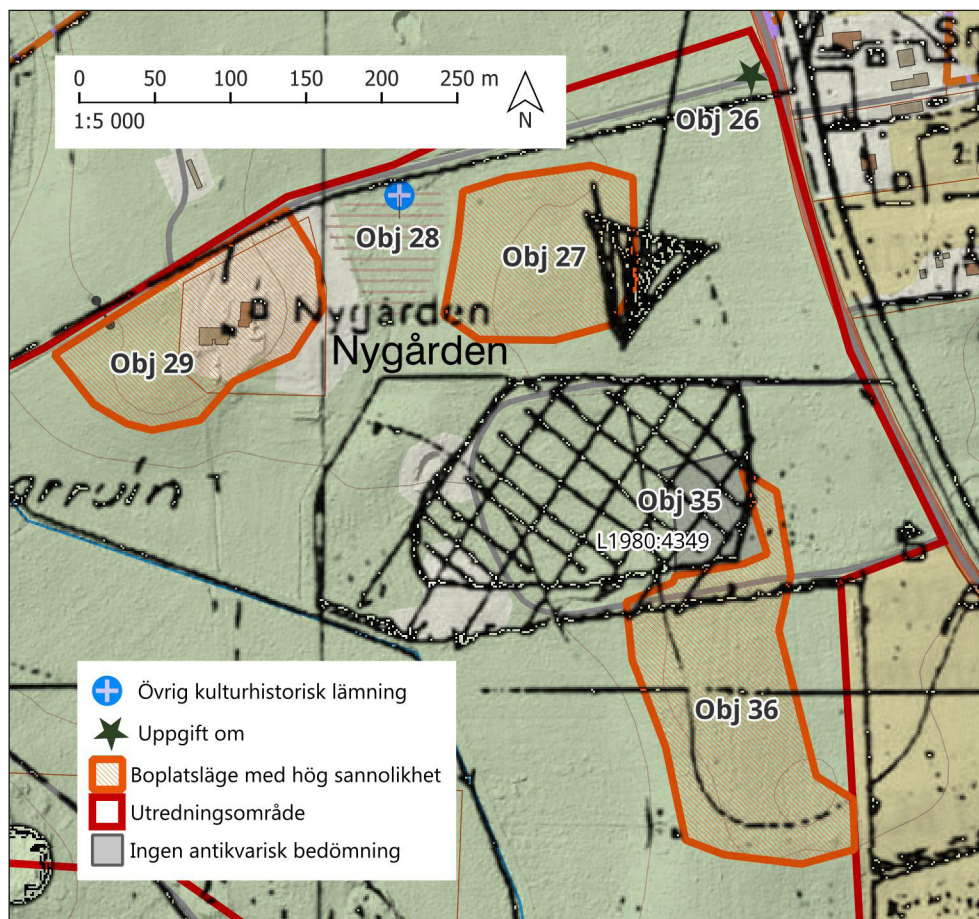
Figur 47. Objekt 36 sett från sydöst.

OBJEKT 37. BLÄSTPLATS L1980:4349

Objekt 37 består av en undersökt och borttagen fornlämning. Lämningen uppmärksammades av arkeologer när de passerade förbi platsen där Vägverket påbörjat en sandtäkt. Upptäckten resulterade i en arkeologisk undersökning år 1993. Den undersökta lämningen bestod av en järnframställningsplats med 23 härdar, två ugnar, nio stolphål, tio gropar, tio sotfärgningar och en kolkoncentration. Dateringarna visar att platsen var i bruk från förromersk järnålder till folkvandringstid. Även dateringar till historisk tid fanns (Drotz 1996).

Runt 10000 kvadratmeter var redan bortschaktade utan föregående undersökning. Det innebär att lämningen inte gick att avgränsa. Den bortschaktade ytan finns väster och norr om den undersökta ytan (Lst dnr 233-9819-92).

- Antikvarisk status: ingen antikvarisk bedömning, L1980:4349

Figur 48. Plan över objekt 37 och 38 med rektifiering av uppgift om täktens utbredning (Lst dnr 233-9819-92). Notera även hur objekt 29 tar vid utmed samma väst-vända höjd i norr. Skala 1:5 000.

OBJEKT 38. BOPLATSLÄGE, JÄRNÅLDER

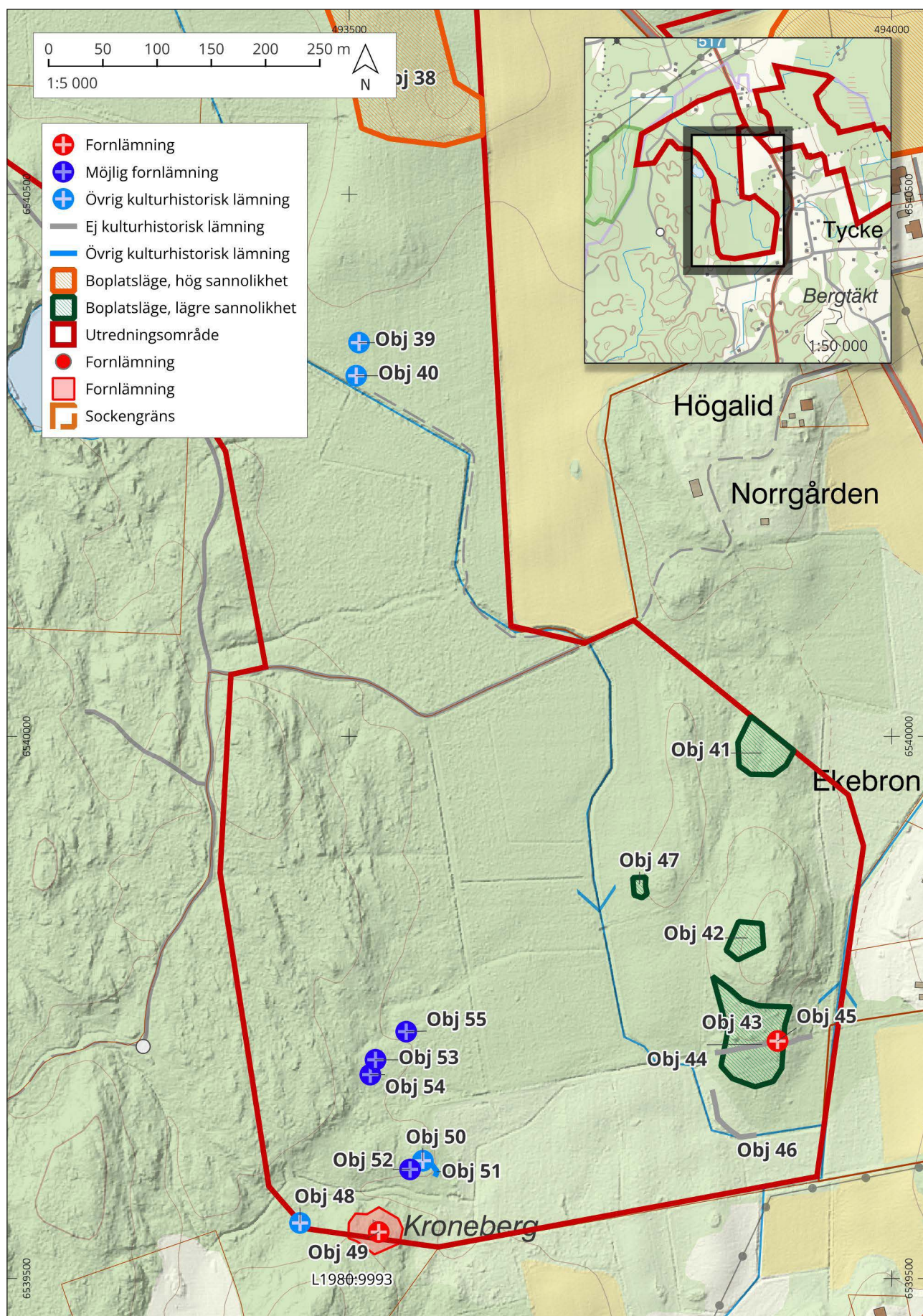
Objekt 38 består av ett boplatssläge, runt 150 meter över havet. Objektet ligger direkt söder om den undersökta blästplatsen, objekt 35. Ytan är 260×155 meter (N-S) stor och består av en plan yta som i väster sluttar svagt ned mot ett låglänt, fuktigt område. Den 20100 kvadratmeter stora ytan är ställvis skogbevuxen.

- Antikvarisk status: eventuell fornlämning
- Terrängförhållanden: belägen invid mindre väg, ställvis skogbevuxen, i övrigt lite sly.

*Figur 49. Objekt 38 utgörs av den gräsbevuxna höjden i bakgrunden.
Foto från sydväst.*

Figur 50. Plan över objekt 39–55. Skala 1:5 000. Instick i skala 1:50 000.

OBJEKT 39. RÖJNINGSRÖSE

Objekt 39 är ett röjningsröse som är 3 meter i diameter och 0,5 meter högt. Stenarna är 0,2–0,5 meter stora och lagd upp mot berg.

Röset ligger i ängsmark både i 1825 års karta (REG 18-sna-35) och i den häradsekonomiska kartan från åren 1864–1867 (RAK J112-64-19). Röjningsrösen har brukats in i sen tid och bedöms inte uppfylla rekvisitet äldre tiders bruk.

- ? ålderskriterium
- ✗ brukskriterium
- ✓ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: övrig kulturhistorisk lämning L2025:1334
- Terrängförhållanden: i igenvuxen åkermark. Området är svårtillgängligt, men en enkel väg finns cirka 30 meter åt väster.

Figur 51. Objekt 39 sett från norr.

OBJEKT 40. RÖJNINGSRÖSE

Objekt 40 är ett 4 meter stort, runt röjningsröse med flack profil. Höjden uppgår till 0,3 meter. Stenarna är 0,3–0,5 meter stora.

Röset ligger i ängsmark både i 1825 års karta (REG 18-sna-35) och i den häradsekonomiska kartan från åren 1864–1867 (RAK J112-64-19). Röjningsrösen har brukats in i sen tid och bedöms inte uppfylla rekvisitet äldre tiders bruk.

- ? ålderskriterium
- ✗ brukskriterium
- ✓ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: övrig kulturhistorisk lämning L2025:1335
- Terrängförhållanden: i igenvuxen åkermark. Området är svårtillgängligt, men en enkel väg finns cirka 5 meter åt väster.

OBJEKT 41. BOPLATSLÄGE, STENÅLDER

Objekt 41 utgör ett 50×45 meter (SO–NV) stort boplatssläge på en stenfri platta med sluttning mot en sänka i väster och en annan i norr där marken vid fältbesöket var vattenfylld. Ned mot vattnet finns idag en lite grillplats. Ytan ligger 133 meter över havet, är 1800 kvadratmeter stor och glest skogbevuxen. Undergrunden består av isälvsmaterial på berghäll. Boplatssläget har valts med mesolitiska bosättningsmönster i åtanke, då snarast som en tillfällig rastplats eller liknande.

- Antikvarisk status: eventuell fornlämning
- Terrängförhållanden: cirka 140 meter sydöst om enkel skogsväg, i hållmark med enstaka träd.

Figur 52. Den lilla "sjön" i norra delen av objekt 41. Foto från sydväst.

OBJEKT 42. BOPLATSLÄGE, STENÅLDER

Objekt 42 utgör ett 40×30 meter (SO–NV) stort boplatssläge, 138–140 meter över havet, beläget på en västvänd platå med en höjd i sydöst. Mot nordväst sluttar marken brant. Ytan är 850 kvadratmeter stor och glest skogbevuxen. Undergrunden består av morän på berghäll. Boplatssläget har valts med mesolitiska bosättningsmönster i åtanke, då snarast som en tillfällig rastplats eller liknande.

- Antikvarisk status: eventuell fornlämning
- Terrängförhållanden: cirka 290 meter sydsydöst om enkel skogsväg, i hållmark med enstaka träd.

Figur 53. Objekt 42 sett från öster.

OBJEKT 43. BOPLATSLÄGE, STENÅLDER TILL HISTORISK TID

Objekt 43 består av ett 100×60 meter (N-S) stort boplatssläge 130–135 meter över havet. Det är beläget på en, från ett impediment utskjutande, udde i söderläge med en lägre plåtå i sydväst. Ytan är stenröjd. I den häradsekonomiska kartan från åren 1864–1867 (RAK J112-64-19) utgör ytan åkermark. Ytan är 4 200 kvadratmeter stor och slybevuxen.

- Antikvarisk status: eventuell fornlämning
- Terrängförhållanden: cirka 340 meter sydsydöst om enkel skogsväg. Norr om objekt 42 finns sly och enstaka träd, söder om objekt 42 gles tallskog.

Figur 54. Objekt 43 sett från väster.

OBJEKT 44. HÄGNAD, STENMUR

Objekt 44 består av en hägnad i form av en stenmur. Den är delvis överlagrad av röjningssten och otydlig i öster. Stenarna är 0,15–0,6 meter stora och lagda i 2–3 skikt. Bredden varierar mellan 1,5 och 2,0 meter. Muren är ställvis utrasad och bortplockad. Den följer en fastighetsgräns i laga skifteskartan från år 1846 (REG 18-sna-62). Stenmurar har brukats in i sen tid och anses inte generellt uppfylla rekvisitet äldre tiders bruk. Eftersom stenmurar ska registreras restriktivt gör ingen registrering av objekt 44.

- ✓ ålderskriterium
- ✗ brukskriterium
- ✓ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: registreras inte

Figur 55. Objekt 44 sett från väster.

OBJEKT 45. GRÄNSMÄRKE

Objekt 45 utgör ett gränsmärke i form av en 6x3 meter stor stenkonstruktion av 0,1–0,4 meter stora stenar på rad i nord-sydlig riktning norr om stenmuren, objekt 43. Stenarna ligger upp mot ett markfast block i öster.

Gränsmärket ligger utmed en gräns i laga skifteskartan från år 1846 (REG 18-sna-62) som inte längre är i bruk. Det uppfyller rekvisiten forna tider, äldre tiders bruk och varaktigt övergiven och kan antas ha tillkommit före 1850. Det innebär att den utgör fornlämning.

- ✓ ålderskriterium
- ✓ brukskriterium
- ✓ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: fornlämning, L2025:1336
- Terrängförhållanden: cirka 300 meter från närmsta säkert farbar väg i väster, ligger eventuellt invid farbar väg.

Figur 56. Erica Strengbom vid objekt 45. Foto från norr.

OBJEKT 46. HÄGNAD, STENMUR

Objekt 46 består av en 65 meter lång, 3 meter bred och 3–4 skikt hög stenmur. Stenarna är i storleken 0,2–0,8 meter. Muren följer ett vattendrag i en mjuk sväng från nordnordväst till öster. Norr om muren finns äldre odlingsmark.

Stenmurar har brukats in i sen tid och anses inte generellt uppfylla rekvisitet äldre tiders bruk. Eftersom stenmurar ska registreras restriktivt gör ingen registrering av objekt 46.

- ✓ ålderskriterium
- ✗ brukskriterium
- ✓ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: registreras inte

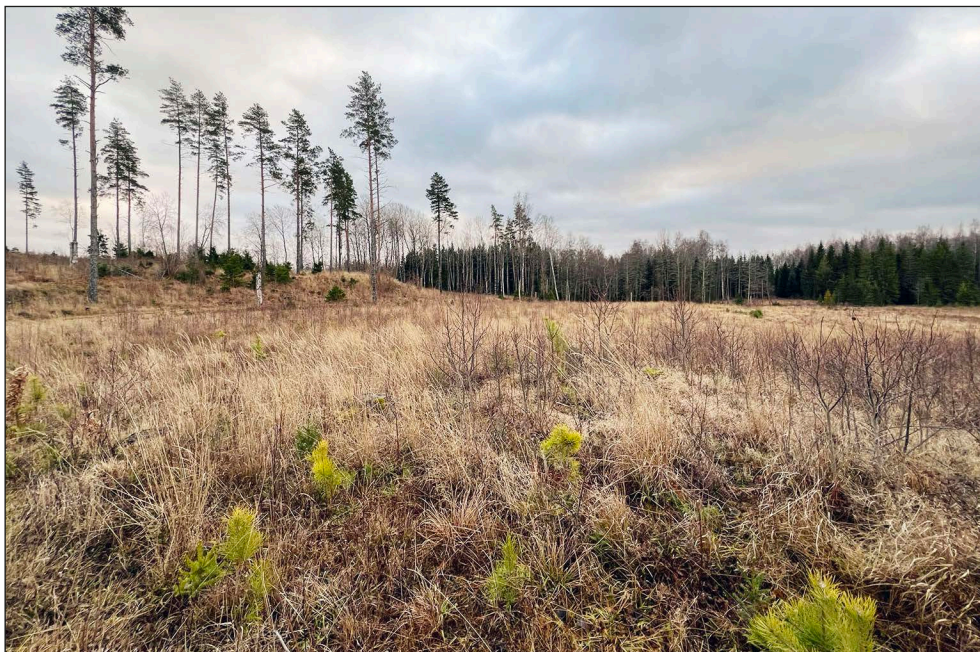

Figur 57. Objekt 46 sett från öster.

OBJEKT 47. BOPLATSLÄGE, STENÅLDER

Objekt 47 utgörs av ett boplatssläge 133–134 meter över havet. Det är ungefär 20×15 meter stort (N-S) och beläget på en flack, mindre västslänt, skyddad av en höjd i öster. Ytan brukas som vall. Boplatssläget har valts med mesolitiska bopättningsmönster i åtanke, då snarast som en tillfällig rastplats eller liknande.

- Antikvarisk status: eventuell fornlämning
- Terrängförhållanden: cirka 225 meter söder om enkel skogsväg, i öppen gräsmark med högt gräs och sly

Figur 58. Vy mot söder från objekt 47. Till vänster syns objekt 42 och lite av objekt 43.

OBJEKT 48. RÖJNINGSRÖSE

Objekt 48 utgörs av ett 3 meter stort, övermossat röjningsröse. Det har en välvd profil och är 0,5 meter högt. Stenarna är 0,1–0,4 meter stora och ligger i upp till fem skikt. Röset ligger i åker i laga skifteskartan från år 1846 (REG 18-sna-62) och kan kopplas till objekt 49. Röjningsröset har brukats in i sen tid och bedöms inte uppfylla rekvisitet äldre tiders bruk.

- ✓ ålderskriterium
- ✗ brukskriterium
- ✓ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: övrig kulturhistorisk lämning, L2025:1337
- Terrängförhållanden: cirka 30 meter söder om farbar väg, i gles skog.

OBJEKT 49. LÄGENHETSBEBYGGELSE, KRONOBERG L1980:9993

Lägenhetsbebyggelsen finns utsatt med namnet Kroneberg i den häradsekonomiska kartan från åren 1864–1867 (RAK J112-64-19). Kronoberg ligger under Tycke ägor. Torpet byggs år 1826 av/till en dräng på Tycke Mellangård som heter Jan Olofsson och står då som nybygge (SE/ULA/11361/A1/15). Innan dess bor Jan på Tycke Mellangård. Torpet bebos endast av två familjer: dels nybyggarfamiljen Olofsson, dels en skomakare Peter Jansson med familj. När Peter dör år 1904 försvinner bebyggelsen (SE/ULA/11361/A1/22).

Den tidigare registrerade ytan om cirka 50×40 meter (Ö–V) stämmer bra med lämningens faktiska yta. På platsen finns:

- 1) husgrund, 9×6 meter (Ö–V), 0,2 meter hög stensyll av i ytan enstaka, synliga stenar i storleken 0,2–0,4 meter. I det nordvästra hörnet av lämningen är ett spismursröse, runt, 3 meter i diameter och 0,7 meter högt, av i ytan enstaka, synliga 0,2–0,4 meter stora stenar.
- 2) röjningsröse, ovalt, 3×4×0,4 meter. Består av röjningssten upp mot bergskant. Välvd profil av 0,1–0,4 meter stora stenar, övermossat.
röjningsröse, oregelbundet, 3×2 meter. Flack profil av 0,2–0,6 meter stora stenar, övermossat.
- 3) röjningsröse, ovalt, 5×3 meter, välvd profil av 0,2–0,4 meter stora stenar, övermossat.
- 4) röjningsröse, runt, 4 meter i diameter, välvd profil av 0,1–0,3 meter stora stenar, övermossat.
röjningsröse, ovalt, 3×2 meter, flack profil av 0,2–0,5 meter stora stenar, övermossat.
- 5) röjningsröse, ovalt, 3×2 meter, välvt av 0,3–0,5 meter stora stenar, övermossat.
- 6) röjningsröse, avlångt, 5×3 meter, på bergskant, utrasad. Flack profil av 0,2–0,4 meter stora stenar, övermossat.
- 7) röjningsröse, avlångt, 4×2 meter, flack profil av 0,3–0,5 meter stora stenar, övermossat.
- 8) röjningsröse, avlångt, 5×2 meter, stenvall av röjningssten med flack profil. Lagd i tre skikt med 0,2–0,5 meter stora stenar, övermossat.
- 9) röjningsröse, avlångt, 7×5 meter, välvd profil av 0,2–0,4 meter stora kringmarkfasta block, övermossat.
- 10) röjningsröse, avlångt, 4×2 meter, flack profil av 0,1–0,4 meter stora stenar övermossat.
- 11) röjningsröse, avlångt, 6×2 meter, röjningsvall av 0,2–0,5 meter stora stenar.
- 12) hägnad, stenmur i vinkel, 6×1,5 meter (Ö–V), 3×1,5 meter (N–S). Enkelradig och enskiktad av 0,5–0,7 meter stora stenar. Öppning i sydöst.

- ✓ ålderskriterium
- ✓ brukskriterium
- ✓ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: fornlämning L1980:9993
- Terrängförhållanden: cirka 10–50 meter från farbar väg i norr, i blockrik, kuperad, skogbevuxen mark.

Figur 59. Husgrund med spisiröse, nr 1.

OBJEKT 50. RÖJNINGSRÖSE

Objekt 50 består av ett 6×4×0,4 meter stort, välvt röse med 0,2–0,4 meter stora stenar. Röset är övermossat.

Röset ligger i åkermark i den häradsekonomiska kartan från åren 1864–1867 (RAK J112-64-19). Röjningsrösen har brukats in i sen tid och bedöms inte uppfylla rekvisitet äldre tiders bruk.

- ✗ ålderskriterium
- ✗ brukskriterium
- ✓ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: övrig kulturhistorisk lämning, L2025:1338
- Terrängförhållanden: cirka 30 meter norr om farbar väg, i lätt kuperad, skogbevuxen mark.

Figur 60. Objekt 50 till höger och objekt 51 till vänster. Foto från norr.

OBJEKT 51. RÖJNINGSRÖSE

Objekt 51 består av ett 20×4 meter långt (Ö-V) röjningsröse upplagt i västra kanten av en röjd yta. Stenarna är 0,2–0,7 meter stora.

Röset ligger i åkermark i den häradsekonomiska kartan från åren 1864–1867 (RAK J112-64-19). Röjningsrösen har brukats in i sen tid och bedöms inte uppfylla rekvisitet äldre tiders bruk.

- ✗ ålderskriterium
- ✗ brukskriterium
- ✓ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: övrig kulturhistorisk lämning, L2025:1339
- Terrängförhållanden: cirka 25 meter norr om farbar väg, i lätt kuperad, skogbevuxen mark.

OBJEKT 52. KOLNINGSANLÄGGNING, RESMILA

Objektet utgörs av en kolbotten, 9 meter i diameter inklusive dike och 0,4 meter hög. Diket är 1–1,5 meter brett och 0,2 meter djupt. Objekt 52 uppfyller bruks- och övergivandekriterierna, men det är osäkert hur gammal kolbottnen är.

- ? ålderskriterium
- ✓ brukskriterium
- ✓ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: möjlig fornlämning, L2025:1340
- Terrängförhållanden: cirka 20 meter norr om farbar väg, i lätt kuperad, skogbevuxen mark.

OBJEKT 53. KOLNINGSANLÄGGNING, RESMILA

Objektet utgörs av en kolbotten, 15 meter i diameter inklusive dike. Diket är cirka 1,5 meter brett och 0,2 meter djupt. Objekt 53 uppfyller bruks- och övergivandekriterierna, men det är osäkert hur gammal kolbottnen är.

- ? ålderskriterium
- ✓ brukskriterium
- ✓ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: möjlig fornlämning, L2025:1341
- Terrängförhållanden: cirka 70 meter nordväst om farbar väg, i gles skog med stora mängder sly och ormbunkar.

OBJEKT 54. KOLNINGSANLÄGGNING, RESMILA

Objektet utgörs av en kolbotten, 10 meter i diameter inklusive dike. Diket är cirka 1,5 meter brett och 0,2 meter djupt. Objekt 54 uppfyller bruks- och övergivandekriterierna, men det är osäkert hur gammal kolbottnen är.

- ? ålderskriterium
- ✓ brukskriterium
- ✓ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: möjlig fornlämning, L2025:1342
- Terrängförhållanden: cirka 70 meter nordväst om farbar väg, i gles skog med stora mängder sly och ormbunkar.

OBJEKT 55. KOLNINGSANLÄGGNING, RESMILA

Objektet utgörs av en kolbotten, 15 meter i diameter inklusive ett 1,5 meter brett dike. Objekt 55 uppfyller bruks- och övergivandekriterierna, men det är osäkert hur gammal kolbotten är.

- ? ålderskriterium
- ✓ brukskriterium
- ✓ övergivandekriterium

- Antikvarisk status: möjlig fornlämning, L2025:1343
- Terrängförhållanden: cirka 70 meter nordväst om farbar väg, i gles skog med stora mängder sly och ormbunkar.

Figur 61. Erica Strengbom sonderar marken. Området var svårt att ta sig fram i likväl som sikten var kort. Kolbottnarna noterades i Lantmäteriets terrängskuggning och sökes upp för provtagning med jordsond.

UTVÄRDERING AV RESULTATEN

i förhållande till undersökningsplanen

Uppdraget har genomförts utan avvikelser från syftet eller metoden som har redovisats i undersökningsplanen, vilket innebär att den undersökningsplan och kostnadsberäkning som upprättades inför den arkeologiska utredningen etapp 1 har följts.

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Län	Örebro
Kommun	Askersund
Landskap	Närke
Socken	Snavlunda
Fastigheter	Tycke 3:7, Tycke 4:7, Tycke 6:7, Tycke 6:8 och Tycke 6:9
Datering	-
Typ av undersökning	Arkeologisk utredning
Länsstyrelsens beslutsdatum	2024-10-04
Länsstyrelsens diarienummer	431-5721-2024
Ärendenummer i Fornreg	202401572
Arkeologgruppens projektnummer	P24062
Projekttledning	Annica Ramström
Personal	Nina Balknäs, Erica Strengbom
Undersökningstid	2024-11-18 till 2024-11-28
Utredd yta	1 624 084 m ²
Inmätningsteknik	RTK-GPS
Koordinatsystem	SWEREF 99TM
Läge och koordinater	Ekonomiska kartan Tycke, 9E8j81 X 6539539 Y 493450
Höjdsystem	RH 2000
Arkiv	All dokumentation är digital.
Digitalt arkiv	Inmätningar, skriftlig dokumentation och foton finns på Arkeologgruppens moln- tjänst i väntan på nationell databas.
Fynd	Inga fynd gjordes.

REFERENSER

Litteratur

Drotz, M., 1996. *Järnframställning i Tycke under romersk järnålder*. Närke, Snavlunda socken, RAÄ 122, Dnr 2901/93, u.o.: UV Stockholm.

Arkiv

ATA dnr 3635/93

Lst dnr 233-9819-92

E-post

Conny Sandberg, Snavlunda hembygdsförening, 2025-02-09

Web

<https://www.hembygd.se/snavlunda/plats/87385/text/15221>

Kartor

LANTMÄTERIMYNDIGHETERNAS ARKIV (REG)

År	Åtgärd	Akt/Id
1825	Arealavmätning	18-sna-35
1825	Storskifte	18-sna-36
1846	Laga skifte, ägoutbyte	18-sna-62

LANTMÄTERISTYRELSENS ARKIV (LMS)

År	Åtgärd	Ort/Bladnamn	Akt/Id
1688	Geografisk karta	Sundbo härad	S8:7
1825	Arealavmätning och rågångskarta	Nygården nr 1	S62-27:1
1842	Laga skifte	Tycke nr 1-3	S62-44:2

RIKETS ALLMÄNNA KARTVERKS ARKIV (RAK)

År	Åtgärd	Ort/Bladnamn	Akt/Id
1910	Generalstabskartan	Askersund, 64-1	J243-64-1
1957	Ekonomiska kartan	Tycke, 9E8j57	J133-9E8j57
1981	Ekonomiska kartan	Tycke, 9E8j81	J133-9E8j81
1864-67	Häradsekonomiska kartan	Snaflynda, 64-19	J112-64-19

FÖRTECKNING ÖVER FIGURER

Figur 1 (föregående sida). Översiktskarta med aktuellt område inom grå cirkel. Skala 1:50 000 med instick i skala 1: 2 000 000.

Figur 2. Karta över utredningsområdet med blickfången från fotoserien i figur 3 och omslagsbilden utsatta. Skala 1:20 000.

Figur 3. Exempel på olika naturtyper och topologiska förhållanden i undersökningsområdet.

Figur 3a) Odlingslandskapet norr om Tycke norrgård. Foto från norr. Figur 3b) Från skogsbrynet i en låglänt del syns krönet av isälvsavlagringarna. Foto från öster. Figur 3c) Exempel på tät sly där vi trots att vi följde en djurstig fick kämpa oss fram genom slyn. Möjligheten att söka lämningar var i det närmsta obefintlig. Foto från norr. 3d) Vidvinkelfoto från väster med det bergiga området i nordväst i förgrunden.

Figur 4. Jordartskarta från SGU med terrängskuggning. De mörkare partierna utgör områden med markfukt (SGU). Skala 1:15 000.

Figur 5a) Strandlinjekarta för 11000 (mörk gråblå) och 10500 (gråblå) cal BP. (SGU). Före dess fanns endast vatten och is, därefter har strandlinjen dragit sig undan varefter landskapet behållit samma form fram till idag. Skala 1:15 000 med instick i skala 1:200 000, 1: 2 000 000 och 1:10 000 000. Figur 5b) Karta över dagens markfukt (SLU). Kartan kan bland annat användas för att få en storskaligare forn strandlinje i de områden där SGU:s strandlinje och SLU:s markfukt överlappar varandra. Skala 1:15 000.

Figur 6. Karta med lämningar registrerade i Kulturmiljöregistret. Skala 1:15 000.

Figur 7. Gravkullen syns i terrängskuggningen som en i väster avhuggen, svagt rektangulär formation. Skala 1:5 000.

Figur 8. Del av den yttre begränsningen i nordöst på Gravkullen. Foto från söder. Figur 6. Laga skifteskarta över Tycke från år 1846 (REG 18-sna-62). Skala 1:20 000.

Figur 7. Härads ekonomen från åren 1864-1867 (RAK J112-64-19). Skala 1:20 000.

Figur 11. Plan över objekt 1-9. Skala 1:5 000 med instick i skala 1:50 000.

Figur 12. Erica Strengbom dokumenterar objekt 1. Foto från söder.

Figur 13. Objekt 2 sett från söder.

Figur 14. Objekt 3 sett från öster.

Figur 15. Erica Strengbom dokumenterar objekt 4. Foto från söder.

Figur 16. Del av objekt 5 sett från sydväst.

Figur 17. Objekt 6 sett från söder.

Figur 18. Objekt 7 sett från väster.

Figur 19. Objekt 8 sett från söder. Erica Strengbom dokumenterar.

Figur 20. Plan över objekt 10-27. Skala 1:5 000. Instick i skala 1:50 000.

Figur 21. Objekt 10 sett från sydsydväst.

Figur 22. Objekt 11 med grop. Foto från sydsydöst.

Figur 23. västra delen av objekt 12 utgörs av kullen i bakgrunden. väg 517 skymtar till höger.

Figur 24. Spisröset i boningshuset, nr 1, sticker upp ur lövmattan. Foto från väster.

Figur 25. Källare, nr 2 och stenmur, nr 3. Foto från sydväst.

Figur 26. Brunn, Nr 11 med del av ekonomibyggnad, nr 8 i bakgrunden.

Figur 27. Ett spisröse i en enkel byggnad, snarast att betrakta som en jordkula, nr 12. Foto från sydväst.

Figur 28. Blockgraven, objekt 15, sedd från sydväst.

Figur 29. Blockgraven, objekt 16, sedd från sydväst.

Figur 30. Treudden, objekt 17, sedd från söder.

Figur 31. Röjningsröse, nr 4, inom objekt 18.

Figur 32. Del av hägnaden sedd från norr.

Figur 33. Erica Strengbom dokumenterar objekt 19.

Figur 34. Del av objekt 21 sedd från sydöst.

Figur 35. Objekt 22 sett från söder.

Figur 36. Objekt 23 sett från väster.

Figur 37. Nordvästra delen av objekt 25 utgör en norrslänt. Foto från norr.

Figur 38. I övrigt består marken av sand med tallplantering. Här syns sydvästra området, söder om objekt 21. Sydväst därom finns två stora, djupa sandtäkter vars kanter anas på var sida en smal mittremsa. Foto från norr.

Figur 39. Objekt 26 sett från öster.

Figur 40. Plan över objekt 28-32. Skala 1:5 000. Instick i skala 1:50 000.

Figur 41. Objekt 29 sett från nordväst.

Figur 42. Objekt 30 sett från nordöst.

Figur 43. Objekt 31 sett från väster.

Figur 44. Jordkällaren inom objekt 32. Foto från väster.

Figur 45. Plan över objekt 33-38. Skala 1:5 000. Instick i skala 1:50 000.

Figur 46. Objekt 34 sett från söder.

Figur 47. Objekt 36 sett från sydöst.

Figur 48. Plan över objekt 37 och 38 med rektifiering av uppgift om täktens utbredning (Lst dnr 233-9819-92). Notera även hur objekt 29 tar vid utmed samma västvända höjd i norr. Skala 1:5 000.

Figur 49. Objekt 38 utgörs av den gräsbevuxna höjden i bakgrunden. Foto från sydväst.

Figur 50. Plan över objekt 39-55. Skala 1:5 000. Instick i skala 1:50 000.

Figur 51. Objekt 39 sett från norr.

Figur 52. Den lilla "sjön" i norra delen av objekt 41. Foto från sydväst.

Figur 53. Objekt 42 sett från öster.

Figur 54. Objekt 43 sett från väster.

Figur 55. Objekt 44 sett från väster.

Figur 56. Erica Strengbom vid objekt 45. Foto från norr.

Figur 57. Objekt 46 sett från öster.

Figur 58. Vy mot söder från objekt 47. Till vänster syns objekt 42 och lite av objekt 43.

Figur 59. Husgrund med spisröse, nr 1.

Figur 60. Objekt 50 till höger och objekt 51 till vänster. Foto från norr.

Figur 61. Erica Strengbom sonderar marken. Området var svårt att ta sig fram i likväl som sikten var kort. Kolbottnarna noterades i Lantmäteriets terrängskuggning och sökes upp för provtagning med jordsond.

FÖRTECKNING ÖVER TABELLER

Tabell 1. Objekttabell.

Tabell 2. Lämningstypstabell.

Arkeologgruppen AB

RAPPORT 2025:14

